

לקוטי תורה • פרשת אחרי מות • מאמר 4

ביאור הדברים ע"פ כי ביום הזה יכפר הנ"ל,...

ביאור על המילים "כי ביום הזה יכפר"

בגדי הבד הלבנים של הכהן הגדול ביום הכיפורים מבטאים את ה' לבדו (בדד): את האור הפשוט והעצמי שלמעלה מכל כלי, כמו הלבן, שאינו צבע אלא עצם הדבר. ממדרגה זו, שלמעלה מכל האורות הפנימיים והמקיפים שהתורה והמצוות ממשיכות, באה הכפרה הממלאת כל פגם.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/acharei/4

הנקודה

בגדי הבד הלבנים של הכהן הגדול ביום הכיפורים מבטאים את ה' לבדו (בדד): את האור הפשוט והעצמי שלמעלה מכל כלי, כמו הלבן, שאינו צבע אלא עצם הדבר. ממדרגה זו, שלמעלה מכל האורות הפנימיים והמקיפים שהתורה והמצוות ממשיכות, באה הכפרה הממלאת כל פגם.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

מדוע עובד הכהן הגדול ביום הכיפורים בבגדי בד לבנים? פשתן (בד) צומח בגבעול יחיד לכל זרע, וזהו סימן ליחידות הנמשכת מעולם האחדות; ובדד, "לבדו", מבטא את ה' כפי שהוא קודם הבריאה. לבן אינו צבע אלא עצם הדבר, כשם שהאורות שלפני הכלים פשוטים, ואין בהם צורות של חסד או גבורה שהכלים מעניקים להם. התורה והמצוות ממשיכות אור פנימי ממוחא סתימאה ואור מקיף מהגולגלתא דאריך אנפין. התורה נקראת "לבוש לבן כשלג" מפני שזקנו של אריך אנפין, ששורשו למעלה מאבא ואמא, נעשה לבוש להם; כך גם מילים, משל והזקן עצמו הם לבושים ששורשם למעלה ממה שהם מלבישים. כנגד הקדושה, התאוה והכבוד הם המדרגות הפנימית והמקיפה של נוגה. ביום הכיפורים מתגלה עתיקא קדישא, מקור התענוגים, והוא ממלא כל פגם בתורה ובמצוות. אפשר להעלות תאוות באמצעות תפילה מעומק הלב; את הגאווה יש למחוק. הכפרה באה מן האחד שאין לו שם ידוע, "גאה על גאה", קודש הקודשים, והבגדים הלבנים ממשיכים אור זה.

מבנה

1	בד ולבן	5-11
בגדי הכהן הגדול ביום הכיפורים עשויים בד, הגדל יחידי מעולם האחדות, ולבנים — הלבן אינו צבע אלא עצם הדבר, כמו האורות לפני שהכלים מעניקים להם צורה; הכלים, בדמות האדם, קיימים כדי שהאור יוכל להגיע לעולמות המוגבלים.		
2	התורה, המצוות והלבוש	13-61
התורה ממשיכה אור פנימי ממוחא סתימאה, והמצוות ממשיכות אור מקיף מהגולגלתא; "לבוש לבן כשלג" של התורה הוא זקנו של אריך אנפין, שכמו מילים, משל והזקן הצומח בגיל עשרים, הוא לבוש ששורשו למעלה ממה שהוא מלביש.		
3	נוגה, היפוכה של הקדושה	14
התאוה היא המדרגה הפנימית והגאווה המדרגה המקיפה של נוגה — ישות המנוגדת לביטול שעליו מיוסדות הקדושה והמצוות, הנקראות צדקה.		
4	עתיקא קדישא ועצם התענוג	18-15
ביום הכיפורים מתגלה עתיקא קדישא, מקור התענוגים שלמעלה מן הרצון והחכמה, והוא ממלא כל פגם; בגדי הבד הלבנים מבטאים את עצם התענוג, והבד, שמקורו בארבע מאות עולמות של כיסופים, "עובר מעבר" לאורות המקיפים.		
5	שני אופנים של טהרה	20-19
את הגאווה והגבהות, המדרגות המקיפות של נוגה, מוחקים באמצעות הכפרה, כאשר דם הקרבנות מעורר את הגבורות כנגדן; את התאוות, שנעשו כוח החיות של הגוף, מעלים באמצעות תפילה מעומק הלב, כשם שהחלבים נשרפו באש מלמעלה.		

למעלה מן הכלים לא שייכים אור פנימי ואור מקיף; ה' לבדו, למעלה אפילו מסובב כל עלמין, הוא קודש הקודשים, ובגדי הבד של הכהן הגדול ממשיכים משם את האור הממלא כל פגם.

מושגים

בד (פשתן) בד

פשתן, הגדל בגבעול יחיד לכל זרע; הוא מסמל יחידות, את עולם האחדות ואת ה' "לבדו" (בדד).

לבן לבן

לא צבע שמוסיפים לדבר, אלא טבעו העצמי של הדבר; משל לאור הפשוט לפני כניסתו לכלים, וכן לעצם התענוג.

אורות וכלים אורות וכלים

האור האלוקי פשוט מצד עצמו; הכלים מעניקים לו את צורות הספירות, כמו צבע על אריג פשוט, כדי שיוכל להגיע לעולמות המוגבלים.

אור פנימי ואור מקיף אור פנימי ואור מקיף

אור שנכנס לכלי ואור המקיף אותו מלמעלה; התורה ממשיכה את הראשון ממוחא סתימאה, והמצוות את השני מהגולגלתא דאריך אנפין.

תיקוני הזקן (תיקוני דיקנא) תיקוני דיקנא

שלוש עשרה המידות של זקן אריך אנפין, ששורשן במוחא סתימאה, והן יורדות ונעשות לבושים לאבא ואמא — "לבוש לבן כשלג" של התורה.

נוגה נוגה

הקליפה שכנגד הקדושה, שהמדרגה הפנימית שלה היא תאוה גופנית והמדרגה המקיפה שלה היא גאוה; היא ישות, היפוכו של הביטול.

עתיקא קדישא עתיקא קדישא

המדרגה שלמעלה מהגולגלתא וממוחא סתימאה, מקור התענוגים, המתגלה ביום הכיפורים כדי למלא כל פגם.

גאה על גאה גאה על גאה

אין סוף שלמעלה אפילו מסובב כל עלמין, ואין לו כל יחס לעולמות: ה' "לבדו", קודש הקודשים.

קטע 1 • 11-5

בד ולבן

1 ביאור הדברים ע"פ כי ביום הזה יכפר^{1,2} הנ"ל, הנה נקדים ענין בגדי לבן דכה"ג [דכהן גדול] שעבודת יוהכ"פ [יום הכפורים]³ הוא בבגדי לבן.

ביאור הדברים על הפסוק "כי ביום הזה יכפר", שהוזכר לעיל. כעת נקדים ונבאר את עניין בגדי הלבן של הכהן הגדול, שכן עבודת יום הכיפורים נעשית בבגדי לבן.

המאמר מציג את עצמו כביאור על ויקרא טז, ל: "כי ביום הזה יכפר עליכם", הפסוק שנידון קודם לכן בלקוטי תורה. הוא פותח בנושא מקדים: ביום הכיפורים הכהן הגדול עשה את העבודה המרכזית של היום בבגדי לבן, ולא בבגדי הזהב שלו.

והנה הן היו מפתן דייקא וכמ"ש כתנת בד קדש⁴ ילבש ומכנסי בד כו'. בגדי קדש הם.^{5,6}

והנה, הם היו עשויים דווקא מפתן, כמו שכתוב: "כתנת בד קודש ילבש ומכנסי בד" וגו'. "בגדי קודש הם".

בגדי הלבן האלה היו עשויים מפתן, כפי שהתורה מצווה לגבי יום הכיפורים: כתנת בד קודש ומכנסי בד, שעליהם נאמר "בגדי קודש הם". המילה "בד", שפירושה פשתן, נעשית למפתח להבנת המאמר כולו.

2 וע' בזהר פ' ויחי דרי"ז א' ובפ' פקודי דף רל"ט א' ובגמרא בזבחים דף י"ח ב' דאמר קרא בד דבר העולה מן הקרקע בד בבד⁷.

ועיינו בזהר, פרשת ויחי, דף רי"ז ע"א, ובפרשת פקודי, דף רל"ט ע"א, ובגמרא, זבחים דף י"ח ע"ב: הכתוב אומר "בד", [כלומר] "דבר העולה מן הקרקע בד בבד".

אדמו"ר הזקן מפנה לשני קטעים בזהר העוסקים בבגדי הכהונה, ולגמרא המוכיחה שה"בד" שבבגדי הכהונה הוא פשתן: "דבר העולה מן הקרקע בד בבד". המילה "בד" מבטאת אפוא גם את המשמעות של דבר יחיד.

ופרש"י [ופירוש רש"י / ופירוש רש"י] שם קנה יחידי מכל גרעין ואין ב' קנים עולים מגזע אחד, משא"כ בשאר כל מיני צמחה כמו חטים ודגן⁸ שכמה שבלים עולין מחטה אחת.

ורש"י מפרש שם: קנה יחיד מכל גרעין, ואין שני קנים עולים מגזע אחד; לא כך בשאר מיני הצמחים, כגון חטים ודגן, שבהם עולות כמה שיכולים מחיטה אחת.

רש"י מפרש את דברי הגמרא: מכל זרע פשתן עולה גבעול אחד, ושני גבעולים אינם צומחים מאותו שורש; לעומת זאת, בחיטה ובדגנים אחרים עולות כמה שיכולים מגרעין אחד. הפשתן הוא צמח המבטא יחידות.

והענין לפי שבחיי בד היינו שנמשך מעולם האחדות,⁹ ועד"ז יובן ענין קרבן קין^{10,11} דכתיב ויבא קין מפרי האדמה¹² מנחה לה'¹³ וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] זרע פשתן¹⁴ היה.^{15,16}

והביאור הוא שהבחינה של "בד" פירושה שהיא נמשכת מעולם האחדות. על פי זה אפשר להבין גם את עניין קרבנו של קין, ככתוב: "ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה'", וחכמינו ז"ל אמרו שהיה זה זרע פשתן.

הטעם הפנימי הוא שה"בד", המבטא יחידות, נמשך מ"עולם האחדות" — בחינה שבה אין ריבוי. רעיון זה מסביר גם מדוע קרבנו של קין, "מפרי האדמה", היה, כדברי חז"ל, זרע פשתן.

והיינו לפי שהוא בחיי בד (ועיין בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' קדושים באזהרת שעטנו והנה קין העלה כו' ובזח"ב [ובזהר חלק ב'] תצוה קפ"א ב' ובזח"ג [ובזהר חלק ג] קדושים פ"ז [פרק ז'] א').

וזהו מפני שזו בחינת "בד". (ועיין בלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת קדושים, באזהרת שעטנו: "והנה קין העלה" וכו'; ובזהר חלק ב, תצוה, קפ"א ע"ב, ובזהר חלק ג, קדושים, פ"ז ע"א.)

קין הקריב פשתן משום שהפשתן הוא בחינת "בד". ההערה שבסוגריים מפנה לדברי האריז"ל על איסור שעטנו — אריגת צמר ופשתן יחד — ולשני מקומות בזהר; באחד מהם נאמר שקרבנו של קין היה פשתן, ואילו קרבנו של הבל היה צמר.

ולכן היה הכה"ג [הכהן גדול] צ"ל לבוש¹⁷ ביוהכ"פ [ביום הכפורים] בעבודת היום¹⁸ בבגדי בד דייקא כי אז הוא נכנס לפני ולפנים בעולם האחדות לכפר על כל פשעי בניי [בני ישראל] וכמ"ש ונסלח כו' והיינו בבגדי פשתן דוקא.

לכן היה הכהן הגדול צריך ללבוש דווקא בגדי בד בעבודת היום ביום הכיפורים, שכן אז הוא נכנס לפני ולפנים, לעולם האחדות, כדי לכפר על כל פשעי בני ישראל, ככתוב: "ונסלח" וכו'; והכוונה דווקא לבגדי פשתן.

זו הסיבה שהכהן הגדול לבש דווקא בגדי פשתן בעבודת היום: ביום הכיפורים הוא נכנס לפני ולפנים, ובכך גם לעולם האחדות, כדי לזכות בכפרה לכל ישראל. הסליחה שעליה נאמר "ונסלח" באה מאותה בחינת אחדות.

וזהו ענין הוי' בדד ינחנו.¹⁹ פי' בדד הוא בחיי לבדו כמו קודם שנברא העולם וכמ"ש במ"א

וזהו פירוש "ה' בדד ינחנו". כלומר, "בדד" הוא בחינת "לבדו", כפי שהיה לפני שנברא העולם, כפי שנתבאר במקום אחר.

בפסוק "ה' בדד ינחנו" מופיעה מילה הדומה ל"בד": "בדד" פירושו "לבדו". היא מתארת את ה' כשהוא לבדו, כפי שהיה לפני בריאת העולם, כשלא היה דבר מלבדו.

(ועמ"ש סדי"ה וארא אל אברהם²⁰ בענין בחי' יחיד וסדי"ה להבין הענין שתפלת הבעל עסק כו' יחוד או"א [אבא ואימא] כו' משא"כ למעלה מעלה בחי' אנכי כו' וע' בסש"ב [בספר של בינונים] ח"ב [חלק ב'] פ"ט בהג"ה [בהגהה].

(ועיינו בסוף המאמר המתחיל "וארא אל אברהם", בעניין בחינת יחיד; ובסוף המאמר המתחיל "להבין עניין שתפלת בעל עסק" וכו', בעניין יחוד אבא ואמא וכו', ואילו למעלה מעלה נמצאת בחינת "אנכי" וכו'. ועיינו בספר של בינונים (תניא), חלק ב, פרק ט, בהגהה.)

הפניה למקורות נוספים: בסוף המאמר בתורה אור "וארא אל אברהם" נדונה בחינת יחיד; מאמר נוסף מעמיד את יחוד אבא ואמא מול בחינת "אנכי", הנעלית ממנה לאין ערוך; וכן מובאת הפניה להגהה בתניא, חלק ב, פרק ט.

וע' עוד מענין בד בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' צו גבי מדו בד²¹ ובע"ח [ובעץ חיים] שער א"א פ"ה ועיין בר"ח [בראשית חכמה] שער התשובה פ"ג [פרק ג'] ובמא"א אות ב' ס"ד ועיין מ"ש במ"א גבי עד הגל^{22, 23}.
ועיינו עוד בעניין "בד" בלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת צו, על "מדו בד"; ובעץ חיים, שער אריך אנפין, פרק ה; וכן בראשית חכמה, שער התשובה, פרק ג, ובמאורי אור, אות ב, סימן ס"ד. ועיינו גם במה שנתבאר במקום אחר בעניין "עד הגל".

הפניות נוספות על "בד": דברי האריז"ל על "מדו בד" (ויקרא ו, ג), הפרק בעץ חיים העוסק באריך אנפין, וכן בראשית חכמה ומאורי אור. הביטוי האחרון, "עד הגל", לקוח מן הברית שכרתו יעקב ולבן, ששמו פירושו "לבן"; הערת קה"ת מציעה שהכוונה למאמר בסידור המבאר את הלבן העליון.

ולכך הן בגדי לבן, כי בחי' הלובן אינו כשאר הגוונים. כי הוא בחי' עצמיות של הדבר ואין כאן דבר נוסף רק עצם הדבר לבד.

ולכן אלה בגדי לבן, כי בחינת הלובן אינה כמו שאר הצבעים. הלובן הוא בחינת עצמותו של הדבר, ואין כאן דבר נוסף אלא עצם הדבר בלבד.

קעת מוסבר מדוע מדובר בלבן. הלובן אינו צבע כמו שאר הצבעים: בגד לבן חושף את החומר עצמו, בלי דבר נוסף.

משא"כ שאר הגוונים שהם צבע שצובעים בו אדום ירוק.²⁴ שהצבע אדום הוא דבר נוסף על עצם הדבר שהיה לבן עד"מ ועכשיו ע"י הצבע נעשה אדום,

לעומת זאת, שאר הצבעים הם צבעים שצובעים בהם [דברים] באדום [או] בירוק. הצבע האדום הוא דבר נוסף על עצם הדבר, שהיה, למשל, לבן, וכעת נעשה אדום באמצעות הצבע;

שאר הצבעים הם צבעים שמורחים על חומר. האדום הוא דבר נוסף שמוסיפים לדבר שהיה, למשל, לבן, וכעת הפכו אותו לאדום.

ונמצא זהו הרכבה על עצם הדבר משא"כ גוון לבן שהוא עצמי²⁵ ואינו צבע ומה שמכבסים בגדי פשתן בלשון אשכנז (בלייחט לאיווענט) היינו רק שע"י זה יתוסף ויתגלה עצם הלכנונית²⁶

נמצא שזו הרכבה על עצם הדבר. לעומת זאת, הגוון הלבן הוא עצמי ואינו צבע. וכשמכבסים בגדי פשתן, כפי שאומרים באשכנזית ("בלייכט ליינוואנד" — מלבינים פשתן), הכוונה היא רק שעל ידי כך תתווסף ותתגלה עצם הלבנוניות.

צבע שנוסף בצביעה הוא אפוא הרכבה, דבר שמונח על גבי הדבר עצמו, ואילו הלבן הוא מטבעו של הדבר ואינו צבע. גם הלבנת פשתן אינה מוסיפה דבר חדש; היא רק מוציאה לאור ומגלה את הלבון שכבר יש בחומר.

והנמשל מזה כי הנה ידוע ענין אורות וכלים שקודם שנאצלו הכלים לא שייך לומר על שפע אור א"ס שהוא קרוב לחסד יותר מחכמה.

והנמשל הוא: ידוע עניינם של אורות וכלים, שלפני שנאצלו הכלים אי אפשר לומר על השפע של אור אין סוף שהוא קרוב יותר לחסד מאשר לחכמה.

כאן מיישמים את המשל. לפני שנאצלו הכלים של הספירות, לשפע של אור אין סוף לא היה אופי מסוים: אי אפשר היה לומר שהוא קרוב יותר לחסד מאשר לחכמה.

כי לא מכל מדות אליו²⁷ איהו כלל.²⁸ רק אחר שהכלי הגביל את האור נעשה התמונה בהאור להיות אור החסד או אור הגבורה שאז נק' הספירה

כי הוא כלל אינו שייך לאף אחת מהמדות האלה. רק לאחר שהכלי הגביל את האור, נעשתה באור צורה של אור החסד או אור הגבורה, ואז נקראת הספירה

כפי שנאמר בתיקוני זוהר על ה': "הוא אינו שייך כלל לאף אחת מהמדות האלה". רק כשהכלי מגביל את האור, האור מקבל צורה — כאור החסד או כאור הגבורה — ורק אז נקראת אותה ספירה בשמה.

בשם זה דוקא משא"כ האורות בעצמן הן בחי' בלי מה²⁹ בלי מהות³⁰ כו' שהאור מעין המאור למעלה מעלה ממהות מדות ואפילו ממהות חב"ד [חכמה בינה ודעת] כו' כנודע.^{31,32}

דווקא בשם זה. לעומת זאת, האורות עצמם הם בחינה של "בלי מה", בלי מהות מוגדרת וכו'; שהרי האור דומה למאור, והוא נעלה מעלה מעלה ממהות המדות, ואפילו ממהות חב"ד וכו', כידוע.

האורות עצמם הם "בלי מה" — המונח שבו משתמש ספר יצירה ביחס לספירות: אין להם מהות שאפשר להגדיר. האור דומה למקורו, למאור, ולכן הוא נעלה מאד מן האופי המוגדר של המדות, ואפילו של חכמה, בינה ודעת.

3

וזהו ענין ההפרש שבין גוון לבן לשאר הגוונים. שבחיי לבן שהוא גוון עצמי ואין כאן דבר זולת עצם המהות זה הוא למעלה בחיי האורות

וזהו פשר ההבדל בין הצבע הלבן לשאר הצבעים. הלבן, שהוא צבע עצמי שאין בו דבר מלבד העצם עצמו, מקביל למעלה לבחינת האורות כשהם לעצמם.

זהו מה שמלמד ההבדל בין הלבן לשאר הצבעים. הלבן, הצבע העצמי שאין בו אלא העצם עצמו, מקביל למעלה לאורות כפי שהם לעצמם.

כמו שהם בעצמן קודם שנתלבשו בכלים שע"ז מורה המראה לבן שההארה והגילוי הוא אור א"ס ממש פשוט בתכלית הפשיטות,

כלומר, כפי שהם לעצמם לפני שהתלבשו בכלים. המראה הלבן מורה על כך שההארה והגילוי הם אור אין סוף ממש, פשוט בתכלית הפשיטות.

האורות כשהם לעצמם הם האורות לפני כניסתם לכלים. המראה הלבן מראה שההארה היא אור אין סוף עצמו, פשוט בתכלית, ללא צורה או חלוקה.

אבל כשהאורות מתלבשים בכלים ונעשה בחיי אור בכלי החסד או בכלי הגבורה שהכלי מגבלת האור הפשוט ועושה בו תמונה

אבל כשהאורות מתלבשים בכלים ונעשית בחינת אור בכלי החסד או בכלי הגבורה, הכלי מגביל את האור הפשוט ויוצר בו צורה,

כשהאורות נכנסים לכלים, הם נעשים אור בתוך כלי החסד או בתוך כלי הגבורה. הכלי מגביל את האור הפשוט ונותן לו צורה.

כמו הגוון והצבע ירוק או אדום הנעשה על דבר הפשוט כ"י שנצבע אותו הדבר הפשוט. להיות ירוק סומק כ"י אש ומים חו"ג [חסד וגבורה] כ"י

כדומה לגוון ולצבע, ירוק או אדום, הנוצרים על גבי דבר פשוט וכדומה, כשהדבר הפשוט נצבע ונעשה ירוק [או] אדום, וכדומה: אש ומים, חסד וגבורה, וכדומה.

הדבר דומה לצבע ירוק או אדום שמורחים על חומר פשוט וצובעים אותו. כך האור הפשוט האחד מקבל צורות מנוגדות, כמו אש ומים, המייצגים את הגבורה ואת החסד.

(ועמ"ש במ"א ע"פ אם בחקתי תלכו בענין ההפרש שבין אותיות החקיקה שהם מיניה וביה ובין אותיות הכתב שהדיו הוא דבר נוסף כו', דלכאורה זהו קרוב להפרש המבואר כאן בין לבן לשאר הגוונים ממש):³³

(ועיינו במה שנכתב במקום אחר על הפסוק "אם בחוקותי תלכו", בעניין ההבדל בין אותיות חקוקות, שהן חלק מן הדבר עצמו ובתוכו, ובין אותיות כתובות, שבהן הדיו הוא דבר נוסף, וכדומה; ולכאורה, ההבדל הזה דומה ממש להבדל המתואר כאן בין הלבן לשאר הצבעים.)

אדמו"ר הזקן מפנה כאן למאמרו על "אם בחוקותי תלכו", שבו הוא מבחין בין אותיות חקוקות, שהן חלק מן החומר עצמו, לבין אותיות כתובות, שהדיו שבהן הוא תוספת. הוא מציין שלכאורה זהו בדיוק ההבדל הנידון כאן בין הלבן לשאר הצבעים.

4 והנה התלבשות האורות בכלים הוא כדי שעיי"ז יומשך מהאור התהוות העולמות ובעלי גבול וזהו רבות עשית³⁴ כו' נפלאותיך ומחשבותיך אלינו כו'

והנה, האורות מתלבשים בכלים כדי שעל ידי כך תימשך מן האור התהוותם של העולמות ושל הנבראים המוגבלים. וזהו [פירוש] "רבות עשית" וגו', "נפלאותיך ומחשבותיך אלינו" וגו'.

מדוע האורות מתלבשים בכלים? כדי שמן האור יוכלו להתהוות עולמות סופיים ונבראים מוגבלים. אדמו"ר הזקן מוצא זאת בתהילים מ, ו: "רבות עשית... נפלאותיך ומחשבותיך אלינו".

פ"י שכדי שיומשך מהאורות דע"ס [דעשר ספירות] שהם בחינת נפלאותיך ומחשבותיך אלינו דהיינו כבי"ע עצמו מספר רבוא רבבות הצמצומים והיינו כחי הכלים כו' וכלים מכלים שונים³⁵ כו'.

כלומר, כדי שתימשך הארה מאורות עשר הספירות, שהם בחינת "נפלאותיך ומחשבותיך", "אלינו" — דהיינו, אל עולמות בריאה, יצירה ועשיה עצמם — [עשית] רבבות רבבות של צמצומים, וזהו בחינת הכלים וגו', "וכלים מכלים שונים" וגו'.

"נפלאותיך ומחשבותיך" הם אורות עשר הספירות, ו"אלינו" פירושו אל העולמות התחתונים בריאה, יצירה ועשיה. כדי להביא את האור אליהם, ה' עשה "רבות" — צמצומים שאין להם מספר, שהם הכלים, שכל אחד שונה מחברו, "וכלים מכלים שונים", כלשון מגילת אסתר.

5 ודרך כלל הכלים הוא ציור אדם כמ"ש בצלמנו כדמותינו והיינו חב"ד [חכמה בינה ודעת] חג"ת [חסד גבורה תפארת] נה"י [נצח הוד יסוד]. ונה"י [ונצח הוד יסוד] מתלבשים בעשייה עד שעיי"ז נמשך מחכמה דאצי

ובכללות, הכלים הם בצורת אדם, ככתוב: "בצלמנו כדמותנו". הכוונה היא לחכמה, בינה ודעת; חסד, גבורה ותפארת; נצח, הוד ויסוד. נצח, הוד ויסוד מתלבשים בעשיה, ועל ידי כך נמשכת [הארה] מחכמה דאצילות

בכללות, הכלים הם בצורת אדם, ככתוב: "בצלמנו כדמותנו": הספירות בשלוש קבוצות — חכמה, בינה ודעת; חסד, גבורה ותפארת; נצח, הוד ויסוד. הקבוצה התחתונה מתלבשת בעולם העשיה, ובאמצעותה מגיעה למטה אפילו הארה מחכמה דאצילות.

להתלבש ג"כ בעשייה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] טפה זו מה תהא עליה³⁶ חכם כוי והיינו עיי רכבות צמצומים כנ"ל וכ"ז [וכל זה] אינו אלא לפי שהאור החכמה נתלבש בגוון וכלי.

להתלבש גם בעשיה, וכמאמר חז"ל: "טיפה זו מה תהא עליה? חכם" וכו'. והיינו על ידי רכבות צמצומים, כנזכר לעיל. וכל זה אינו אלא משום שאור החכמה התלבש בגוון ובכלי.

כך חכמה דאצילות מתלבשת גם בעשיה, כמאמר חז"ל שהמלאך הממונה על ההיריון מביא כל טיפה לפני ה' ושואל מה יהיה עליה — חכם או טיפש. החכמה שבאדם גשמי היא תוצאה של רכבות צמצומים, והדבר אפשרי רק משום שאור החכמה התלבש ב"גוון" ובכלי.

משא"כ האור כמו שהוא פשוט כוי וזהו ענין בגדי לבן כנ"ל. ולכן לענין אבל לא אסרו אלא כלים חדשים לבנים בלבד.^{37,38} (ועי' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' ויחי):^{39,40}

ואילו האור, כפי שהוא פשוט וכו' — זהו ענין בגדי הלבן, כנזכר לעיל. ולכן, לענין אבל, לא אסרו אלא בגדים חדשים לבנים בלבד. (ועיין בלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת ויחי.)

האור כפי שהוא מצד עצמו הוא פשוט, וזה מה שבגדי הלבן מבטאים. משום כך גם, בהלכה שמביא אדמו"ר הזקן, נאסר על אבל ללבוש בגדים מגוהצים רק כשהם חדשים ולבנים: הצמח צדק, המצוטט בהערות קה"ת, מסביר שגיהוץ אסור באבלות רק בבגדים לבנים, מפני שהוא מגלה את לובן הבגד העצמי מן ההעלם אל הגילוי, ואילו צבעים אחרים הם צבעים בלבד.

קטע 2 • 61-13

התורה, המצוות והלבוש

6 ב והנה להבין ענין בגדי בד קודש לכה"ג [לכהן גדול] ביום הכפורים דייקא יום הסליחה. יש להקדים ענין

הידוע שע"י קיום התורה ומצוות ממשיכים אורות פנימים ואורות מקיפים, כי

ב. כדי להבין את עניינם של בגדי הבד הקדושים של הכהן הגדול דווקא ביום הכיפורים, יום הסליחה, יש להקדים את הידוע: באמצעות קיום התורה והמצוות ממשיכים אורות פנימיים ואורות מקיפים. שכן

פרק ב' שואל מדוע הכהן הגדול זקוק לבגדי בד קדושים דווקא ביום הכיפורים, יום הסליחה. הוא פותח בעיקרון ידוע: באמצעות התורה והמצוות האדם ממשיך שני סוגי אור — אורות פנימיים, הנכנסים לכלי וממלאים אותו, ואורות מקיפים, הנשארים למעלה ממנו ומשפיעים עליו מבחוץ.

הנה אורייתא מחכמה נפקת⁴¹ ושרשה ממו"ס [ממוחא סתימאה] דא"א שהיא נק' בחי' אור פנימי כמ"ש

בע"ח [בעץ חיים] שער א"א פ"ד מו"ס [מוחא סתימאה] דא"א הנק' חכמה

"התורה יוצאת מחכמה", ושרשה ממוחא סתימאה של אריך אנפין, שהיא בחינת אור פנימי, כפי שנכתב בעץ חיים, שער אריך אנפין, פרק ד': "מוחא סתימאה של אריך אנפין, הנקראת חכמה,

התורה, בלשון הזוהר, "יוצאת מחכמה", ושרשה במוחא סתימאה, "המוח הנסתר" של אריך אנפין, פרצוף הכתר; זהו אור פנימי. אדמו"ר הזקן מצטט את עץ חיים בעניין זה.

והוא סוד אור פנימי⁴² והמצות הן נמשכות מגולגלתא דא"א שהוא בחי' אור מקיף (כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שם ובפרק ג' ועיין בע"ח [בעץ חיים] שכיב ספ"ו).⁴³

היא סוד האור הפנימי. והמצוות נמשכות מגולגלתא של אריך אנפין, שהיא בחינת אור מקיף, כפי שנכתב שם בעץ חיים ובפרק ג'; וראו גם עץ חיים, שער כ"ב, בסוף פרק ו'.

עץ חיים אומר שמוחא סתימאה, הנקראת חכמה, היא סוד האור הפנימי, ואילו גולגלתא של אריך אנפין, שממנה נמשכות המצוות, היא אור מקיף. בהערת קה"ת נאמר שהמראה מקום לשער כ"ב, סוף פרק ו', צריך להיות סוף פרק א', שבמהדורות שלנו מופיע בשער כ"ג.

ואע"ג [ואף על גב] שעל התורה נאמר לבושיה כתלג חיור⁴⁴ הרי שהתורה היא גי' בחי' לבוש ומקיף. הענין

ואף על פי שעל התורה נאמר "לבושו לבן כשלג", ומכאן שגם התורה היא בחינת לבוש ואור מקיף, ההסבר הוא מתעוררת קושיה: על התורה נאמר "לבושו לבן כשלג", מילים מחזון עתיק יומין שבספר דניאל. מכאן שהתורה היא לבוש, כלומר אור מקיף, ולא אור פנימי.

כי לבושיה כתלג חיור קאי על י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] שהם נעשים לבושים וחופפים על או"א [אבא ואימא] שלכך נק' או"א [אבא ואימא] דאצי' הנסתרות לה^{45, 46} וכנודע דהנסתרות היינו י"ה שהם או"א [אבא ואימא] ומה שנק' נסתרות היינו לפי

ש"לבושו לבן כשלג" נאמר על שלושה עשר תיקוני הזקן, הנעשים לבושים ומרחפים מעל אבא ואמא, חכמה ובינה. משום כך אבא ואמא דאצילות נקראים "הנסתרות לה", כידוע ש"הנסתרות" הן י"ה, היינו אבא ואמא; והם נקראים "נסתרות" משום

התשובה היא שהמילים האלה נאמרו על שלושה עשר תיקוני הזקן של אריך אנפין, הנעשים לבושים מעל אבא ואמא — חכמה ובינה דאצילות. משום כך אבא ואמא נקראים "הנסתרות" שבדברים כ"ט, כ"ח: הם אותיות י"ה של השם, והם נסתרים מפני שהם מכוסים.

שהם מחופים ומכוסים בדיקנא דאריך, ואע"פ [ואף על פי] שהדיקנא היא נמשכה ממו"ס [ממוחא סתימאה]⁴⁷ [והרמ"ז [והרב משה זכות] בפי' בראשית דף ח' כ' [כתב] בשם הפע"ח [הפרי עץ חיים]⁴⁸ שהדיקנא מאירה ומתכוננת מג' מוחין חב"ד [חכמה בינה ודעת] היושבין לעילא בגולגלתא כו'

שהם מחופים ומכוסים בזקן של אריך [אנפין]. ואף על פי שהזקן נמשך ממוחא סתימאה [ורמ"ז, על פרשת בראשית, דף ח', כותב בשם פרי עץ חיים שהזקן מאיר ומתהווה משלושת המוחין — חכמה, בינה ודעת — השוכנים למעלה, בגולגלתא וכו',

הזקן של אריך אנפין הוא המכסה אותם. ואף שהזקן נמשך ממוחא סתימאה, הרמ"ז, המצטט את פרי עץ חיים, אומר שהוא מאיר משלושת המוחין השוכנים בגולגלתא; כל אלה נמצאים למעלה מאבא ואמא.

אשר כ"ז [כל זה] הוא למעלה מא"י [מאבא ואימא] דאצילות]. אך עכ"ז [עם כל זה] השפלתה הוא יותר למטה להיות ג"כ לבוש לא"י [לאבא ואימא] דאצילות.^{49,50}

וכל זה למעלה מאבא ואמא דאצילות], בכל זאת הוא יורד למטה יותר, כדי לשמש גם לבוש לאבא ואמא דאצילות. ובכל זאת הזקן יורד למטה, כדי לשמש גם לבוש לאבא ואמא דאצילות. רמה עליונה הנעשית לבוש לרמה תחתונה היא המפתח להמשך.

7 ופי' וענין הלבוש היינו כמו עד"מ האותיות המלבישים את השכל שאע"פ [שאף על פי] שע"י האותיות מתגלה השכל שהרב מסביר לתלמידו השכל ע"י האותיות היינו פשוטו של השכל

המשמעות והתוכן של לבוש הם כמו, למשל, אותיות שמלבישות רעיון: אף שהרעיון מתגלה באמצעות האותיות — שהרי הרב מסביר לתלמידו את הרעיון באמצעות אותיות — הרי זה פשוטו של הרעיון;

מהו "לבוש"? הוא דומה למילים שמלבישות רעיון. באמצעות המילים מורה מעביר רעיון לתלמידו, אך מה שעובר הוא המשמעות הפשוטה והחיצונית שלו.

אבל פנימי [פנימיות / פנימית] ועומק השכל אינו מתגלה ממש בהאותיות כ"א מוסתר ונעלם בהם בבחי' הסתר והעלם.

אבל הממד הפנימי והעומק של הרעיון אינם מתגלים ממש באותיות; אלא הם מוסתרים ונעלמים בתוכן, במצב של הסתר והעלם.

העומק הפנימי של הרעיון אינו מתגלה באמת במילים; הוא נותר חבוי בתוכן. הלבוש מגלה ומסתיר בעת ובעונה אחת.

8 ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] דלא קאים אינש אדעת' [אדעתיה] דרביה⁵¹ עד ארבעין שנין והיינו מפני שעומק השכל של השפעת הרב היה עדיין בבחי' הסתר והעלם ממנו

לכן אמרו חז"ל שאדם אינו עומד על דעת רבו עד לאחר ארבעים שנה. הסיבה לכך היא שעומק הרעיון שהרב השפיע עדיין היה נסתר ונעלם ממנו.

לכן אמרו חז"ל שאדם אינו עומד על דעת רבו עד שיחלפו ארבעים שנה: עומק הדברים שהרב השפיע עדיין היה נסתר מן התלמיד.

אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] אחר ארבעים שנין קאים לפי שמ"מ היה דעתיה דרבי' [דרכיה] בבחי' מקיף עליו שמוסתר ומלוכש בתוך האותיות שקבל מרבו בבחי' הסתר והעלם.

ובכל זאת, לאחר ארבעים שנה הוא עומד על דעת רבו, משום שדעת רבו הייתה עליו מכל מקום בבחינת אור מקיף, כשהיא נסתרת ומלוכשת באותיות שקיבל מרבו, במצב של הסתר והעלם.

ובכל זאת, לאחר ארבעים שנה הוא עומד על דעת רבו, מפני שדעת הרב הייתה שם כל הזמן, בבחינת אור מקיף על התלמיד, נסתרת ומלוכשת במילים שקיבל. המילים הכילו יותר מכפי שהתלמיד היה מסוגל לקלוט באותה שעה.

9 ואחר מ' שנים נמשך מהעלם אל הגילוי. נמצא מוכן מזה שהאותיות שהם לבושים היינו שמסתירים שהפנימי [שהפנימיות / שהפנימית] לא יתגלה רק החיצונית נמשך ומתגלה.

ולאחר ארבעים שנה הדבר נמשך מן ההעלם אל הגילוי. נמצא שהאותיות, בהיותן לבושים, מסתירות: הפנימיות אינה מתגלה, ורק החיצונית נמשכת ומתגלית.

לאחר ארבעים שנה, מה שהיה נסתר יוצא לאור. מכאן שהאותיות, בהיותן לבושים, מסתירות: התוכן הפנימי אינו מתגלה, אלא רק החיצונית.

ויוכן זה עוד ג"כ מענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] בסנהדרין דל"ה הטעם שאין דנין בע"ש [בערב שבת] וגומרין באחד בשבת משום דמינשי טעמייהו ואע"ג [ואף על גב] דשני סופרי הדיינים עומדים לפנייהם וכותבין דברי המזכין ודברי⁵² המחייבין, פרש"י [פירש רש"י / פירוש רש"י] דמ"מ לבא דאינשי לא כתבי כו'

אפשר להבין זאת עוד גם מדברי חז"ל בסנהדרין, דף ל"ה: הטעם לכך שאין דנים בערב שבת ומסיימים ביום ראשון הוא "שמא יישכחו טעמיהם". ואף על פי ששני סופרי הדיינים עומדים לפנייהם וכותבים את דברי המזכים ואת דברי המחייבים, רש"י מפרש שלמרות זאת "את לבם של האנשים אין כותבים" וכו',

הגמרא מביאה דוגמה נוספת. אין מתחילים לדון בדיני נפשות בערב שבת ומסיימים ביום ראשון, מפני שבינתיים עלולים הדיינים לשכוח את טעמיהם; ואף ששני סופרי בית הדין כותבים את הטענות לזכות ואת הטענות לחובה, רש"י מפרש שמה שבלבו של אדם אינו נכתב.

ונשכח מלבו ישובו לטעמו כו', והיינו לפי שפנימית הסברה אינו מתגלה כלל מתוך האותיות כ"א מוסתר ונעלם.

"ויישכח מלבו ישוב דעתו בטעם הדבר" וכו'. והיינו מפני שפנימיות הסברה אינה מתגלה כלל מתוך האותיות, אלא נשארת מוסתרת ונעלמת.

גם כאשר זוכרים את קווי המתאר של טיעון, הבנתו המיושבת נשכחת ואי אפשר לשחזר אותה מתוך הרשימות הכתובות. החשיבה הפנימית אינה מתגלה כלל באמצעות האותיות, אלא נשארת חבויה בהן.

10 ועד"ז גם המשל מלביש השכל אלא שהוא לבוש המעלים יותר מהאותיות. וזהו ענין לבושיה כתלג⁵³ כמו השלג שנקפא המים ונעשה שלג ואח"כ חוזר ונמס והיה למים.

כך גם משל מלביש את הרעיון, אלא שהוא לבוש שמסתיר יותר מן האותיות. וזהו פירוש "לבושיה כתלג" — כמו השלג, שבו המים קפאו והפכו לשלג, ולאחר מכן השלג נמס וחוזר להיות מים.

משל מלביש רעיון יותר ממילים, ולכן גם מסתיר אותו יותר. זהו פירוש "לבושיה כתלג": השלג הוא מים שקפאו, ולאחר מכן הם נמסים וחוזרים להיות מים.

כך הלבוש מעלים על פנימי [פנימיות / פנימית] החכמה שאינו מתגלה להמקבל כ"א עומד עליו מלמעלה בבחי' הסתר ומקיף

כך הלבוש מסתיר את פנימיות החכמה, שאינה מתגלה למקבל, אלא עומדת מעליו מלמעלה, בבחינת הסתר ומקיף, כך גם הלבוש מסתיר את התוכן הפנימי של החכמה: הוא אינו מגיע אל המקבל, אלא עומד מעליו מלמעלה, בהסתר ובבחינת מקיף.

אלא שזהו בשעת ההשפעה, אמנם אח"כ יו כל להיות נמשך גם הפנימית מההעלם אל הגילוי.

אלא שזהו בזמן ההשפעה; לאחר מכן, לעומת זאת, גם הפנימיות יכולה להימשך מן ההעלם אל הגילוי.

כך הוא רק ברגע הלימוד. לאחר מכן גם התוכן הפנימי יכול לצאת מן ההעלם אל הגילוי, כמו השלג שנמס וחוזר להיות מים.

11 וכמשל התלמיד דאחר מ' שנין קאים אדעתיה דרביה כנ"ל. וזהו ענין שהשלג היה אח"כ למים כו' כבראשונה [ועמ"ש בפ' שלח לך בד"ה ויאמרו כו' טובה הארץ בענין עגולים ויושר].

כמו בדוגמה של התלמיד, שלאחר ארבעים שנה תופס את דעת רבו, כפי שנזכר לעיל. וזהו ענין הפיכת השלג לאחר מכן למים וכו', כפי שהיה בתחילה [ועיינו במה שנכתב בפרשת שלח לך, במאמר המתחיל "ויאמרו" וכו', "טובה הארץ", בענין העיגולים והיושר].

הדבר דומה לתלמיד שתופס את דעת רבו לאחר ארבעים שנה: השלג חוזר ונעשה מים, כפי שהיה בתחילה. ההפניה שבסוגריים היא למאמר בפרשת שלח העוסק במושגים הקבליים "עיגולים ויושר".

וזהו ענין ש"יג ת"ד [תיקוני דיקנא] נקי לבושיה כתלג חיוור⁵⁴ שהם נעשים ג"כ לבושי [לבושין / לבושים]

לאו"א [לאבא ואימא] דאצילות. כי הנה אע"פ [אף על פי] שהלבוש הוא נשפל להיות נמוך יותר מהשכל

וזהו הטעם לכך ש"יג תיקוני דיקנא נקראים "לבושו היה לכן כשלג": גם הם נעשים לבושים לאבא ואמא שבאצילות. שהרי אף שהלבוש יורד ונעשה נמוך מן השכל,

זו הסיבה ש"יג תיקוני דיקנא נקראים "לבושו לכן כשלג": גם הם נעשים לבושים לאבא ואמא שבאצילות. הלבוש נמוך מן השכל שהוא מלביש.

אבל באמת שרשו מלמעלה מהשכל המלוכש בו, וכמ"ש במ"א מענין שלמה ששבח גודל חכמתו היה מ"ש וידבר שלשת אלפים משל^{55,56} [ענין מזה ר"פ לך לך⁵⁷ בד"ה הנה אברם⁵⁸ כו' ע"ש].

שורשו, לאמיתו של דבר, הוא למעלה מן השכל המלוכש בו. וכפי שמוסבר במקום אחר על שלמה, שהכתוב משבח את גודל חכמתו בכך שנאמר: "וידבר שלושת אלפים משל" [עיינו בענין זה בתחילת פרשת לך לך, במאמר המתחיל "הנה אברם" וכו'; ראו שם;

אולם לאמיתו של דבר, שורשו של הלבוש גבוה מן השכל שבתוכו. חכמתו של שלמה השתבחה דווקא בכך שדיבר שלושת אלפים משל, כפי שמוסבר במאמר שבתורה אור על פרשת לך לך: רק חכם גדול יכול להוריד את חכמתו אל דברים נמוכים ממנה וללבוש אותה במשל.

12 ובדי"ה והבדילה הפרוכת⁵⁹ ובפי מקץ⁶⁰ בביאור על מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] מזוזה מימין ונ"ח משמאל]. ולכך הדיקנא דאריך ששרשה ממו"ס [ממוחא סתימאה] שהיא למעלה מאו"א [מאבא ואימא] דאצי"ה היא דוקא שנעשית לכוש לאו"א [לאבא ואימא] כו',

ובמאמר הפותח במילים "והבדילה הפרוכת", ובפרשת מקץ, בביאור מאמר חז"ל "מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל". ולכן דווקא זקן אריך [אנפין], ששורשו ממוחא סתימאה, שלמעלה מאבא ואמא דאצילות, נעשה לכוש לאבא ואמא וכו',

הסוגריים מפנים למאמרים נוספים העוסקים בנושא: המאמר בתורה אור "והבדילה הפרוכת", ומאמר בפרשת מקץ על הכלל של חז"ל שהמזוזה מימין ונר חנוכה משמאל. המסקנה היא שדווקא משום ששורש זקן אריך אנפין הוא במוחא סתימאה, שלמעלה מאבא ואמא, הוא יכול להיעשות לכוש להם.

וכמו בגשמיות הזקן מתחיל לצמוח אחר עשרים שנה לפי שאז מאירים המוחין דגדלות⁶¹ וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ולמכור בנכסי אביו⁶² עד שיהיה בן עשרים שנה וכמ"ש במ"א.

וכמו שבגשמיות הזקן מתחיל לצמוח אחרי גיל עשרים, מפני שאז מאירים המוחין דגדלות, וכמאמר חז"ל: "ולמכור בנכסי אביו עד שיהיה בן עשרים שנה", כפי שמבואר במקום אחר.

יש לכך מקבילה גשמית: הזקן מתחיל לצמוח רק אחרי גיל עשרים, כאשר מאירים המוחין דגדלות. חז"ל אומרים בדומה לכך שצער רשאי למכור מנכסי אביו רק כשהוא בן עשרים.

נמצא שערות הדיקנא אף שהן בחי' שערות לבד עכ"ז [עם כל זה] הרי הן באין ונמשכין ממוחין דגדלות שלמעלה מהמוחין שיש לו בתחלה קודם עשרים שנה.⁶³

נמצא ששערות הזקן, אף שאינן אלא בחינת שערות, בכל זאת באות ונמשכות מהמוחין דגדלות, שלמעלה מהמוחין שיש לו בתחילה, קודם גיל עשרים.

נמצא ששערות הזקן, אף שאינן אלא שערות, נמשכות מהמוחין דגדלות, שהם למעלה מהמוחין שיש לאדם לפני גיל עשרים. דבר חיצוני ונמוך מושרש אפוא במדרגה גבוהה יותר.

13 ולכן גי"כ הסריס אין לו זקן⁶⁴ לפי שאין בו כח ההולדה והיינו לפי שלהיות ההולדה וההשפעה הוא נמשך מהתחזקות המוחין והסריס שחסר בו כח זה אין לו זקן.

ולכן גם לסריס אין זקן, משום שאין לו כוח להוליד. כלומר, ההולדה וההשפעה נובעות מהתחזקות המוחין, והסריס, שחסר לו כוח זה, אין לו זקן.

אותו קשר בין הזקן לבין הבשלת המוחין מסביר מדוע לסריס אין זקן: חסר לו כוח ההולדה. ההולדה וההשפעה על הזולת נובעות מהתחזקות המוחין, ובהיעדר כוח זה הזקן אינו צומח.

וכן נשים שדעתן קלות⁶⁵ אין להם זקן כו'. וזהו ענין שהתורה ששרשה ממו"ס [ממוחא סתימאה] נקי ג"כ לבושיה דהיינו בחי' הדיקנא שהיא לבוש לאו"א [לאבא ואימא] אבל מ"מ בשרש התורה במו"ס [במוחא סתימאה] היא בחי' או"פ [אור פנימי].

וכך גם נשים, "שדעתן קלה", אין להן זקן וכו'. וזהו הטעם שהתורה, ששורשה ממוחא סתימאה, נקראת גם "לבושיה", כלומר, בחינת הדיקנא, שהיא לבוש לאבא ואמא. אולם למרות זאת, בשורש התורה, במוחא סתימאה, היא בחינת אור פנימי.

אדמו"ר הזקן מוסיף, בלשון הגמרא, שנשים "דעתן קלה", וגם להן אין זקן, בהתאם לאותה הקבלה בין הזקן להתחזקות המוחין. המסקנה היא שהתורה נקראת "לבושיה" במובן של הדיקנא, שהיא לבוש לאבא ואמא; אך בשורשה, במוחא סתימאה, היא אור פנימי. בכך מתיישבת השאלה שעלתה בפסקה 6.

קטע 3 • 14

נוגה, היפוכה של הקדושה

14 והנה זה לעומת זה⁶⁶ התאוה והכבוד הם פנימיים ומקיפים דנוגה כי התאוה להיות בסוכאי יין וזוללי בשר⁶⁷ זהו מזון ואו"פ [ואור פנימי] דנוגה.

והנה, "זה לעומת זה": תאוה וכבוד הם הפנימיות והמקיפים של נוגה. התאוה להיות "כין סוכאי יין וזוללי בשר" היא המזון והאור הפנימי של נוגה.

מול הקדושה עומד המקביל לה, ככתוב: "את זה לעומת זה עשה האלקים". בנוגה, הקליפה שבה מעורבים טוב ורע, תאוות גשמיות כמו הפרזה בשתיית יין ובאכילת בשר הן האור הפנימי והמזון שלה: הן נכנסות באדם ונעשות חלק ממנו.

והכבוד וגסות הרוח בלבישת בגדי כבוד זהו מקיפים דנוגה והוא זלעו"ז [זה לעומת זה] נגד הפנימיים ומקיפים דקדושה [ועמ"ש בד"ה זאת חנוכת המזבח כו']

וכבוד וגסות הרוח, המתבטאים בלבישת בגדי כבוד, הם המקיפים של נוגה. וזהו "זה לעומת זה", כנגד הפנימיות והמקיפים של הקדושה [וראה מה שכתוב כמאמר המתחיל "זאת חנוכת המזבח" וכו',

גאוה ורדיפת כבוד, כמו לבישת בגדים ראוותניים, הן הבחינות המקיפות של נוגה: הן מקיפות את תחושת העצמי של האדם, ואינן נכנסות לתוכו. הן מקבילות לאורות הפנימיים והמקיפים של הקדושה; ההערה שבסוגריים מפנה למאמר "זאת חנוכת המזבח" על הפסוק "הבו להי כבוד".

בענין הבו לה' כבוד] הנמשכים ע"י תורה ומצות שיסוד הקדושה הוא בחי' ביטול לאור א"ס ב"ה והמצות הם בחי' המשכה מלמעלה למטה שלכך נקי כל המצות ע"ש צדקה.

בענין "הבו לה' כבוד", הנמשכים על ידי תורה ומצוות. שכן יסוד הקדושה הוא בחינת ביטול לאור אין סוף ברוך הוא; והמצוות הן בחינת המשכה מלמעלה למטה, ולכן כל המצוות נקראות בשם צדקה:

האורות הפנימיים והמקיפים של הקדושה נמשכים על ידי תורה ומצוות. יסוד הקדושה הוא ביטול לפני אור אין סוף, והמצוות מורידות אלקות מלמעלה למטה; לכן כולן נקראות צדקה, נתינה מלמעלה.

צדקת פרזונו בישראל. משמיא מיהב יהבי⁶⁸ כו' בחי' או"י [אור ישר] וגם בחי' או"י [אור חוזר] הוא ביטול עצמותו שמואס בחי' עוה"ז.

"צדקת פרזונו בישראל"; "משמיא מיהב יהבי" וכו'. [זוה"י] בחינת אור ישר. וגם בחינת אור חוזר היא ביטול עצמותו של האדם, עד שהוא מואס בחי' העולם הזה.

שני מאמרים מדגימים נתינה זו: "צדקת פרזונו בישראל", ומאמר הגמרא "משמיא מיהב יהבי". ההמשכה מלמעלה למטה היא אור ישר, ואילו אור חוזר, העלייה מלמטה, הוא ביטול עצמותו של האדם, עד כדי מיאוס בחי' העולם הזה.

משא"כ בחי' נוגה שהוא בחי' יש הפך הביטול וזהו התאוה והכבוד, ואצ"ל [ואין צריך לומר] דבר איסור גמור ח"ו [חס ושלום] שהם פנימים ומקיפים דג"ק [דג' קליפות] הטמאות שלמטה מטה מנוגה כו':⁶⁹

מה שאין כן בחינת נוגה, שהיא בחינת יש, היפך הביטול; וזהו התאוה והכבוד. ואין צריך לומר שכך הוא בדבר האסור לגמרי, חס ושלום: אלה הם הפנימיות והמקיפים של שלוש הקליפות הטמאות, הנמוכות הרבה מתחת לנוגה וכו'.

לעומת זאת, נוגה היא בחינת יש, תחושה של קיום עצמאי, היפך הביטול, והתאוה והכבוד הם ביטוייה. דברים האסורים לגמרי שייכים לשלוש הקליפות הטמאות, הנמוכות הרבה יותר מנוגה.

קטע 4 • 15-18

עתיקא קדישא ועצם התענוג

15 ג והנה ענין יום הכפורים יום התשובה להיות מחילת עוונות הוא ע"י התגלות והמשכת הארה גדולה ועצומה מאור א"ס ב"ה מה שלמעלה מעלה אפילו ממקיפים ופנימיים הנמשכים ע"י תורה ומצות שע"י מתמלאים הפגמים שבתורה ומצות.

ג. ענינו של יום הכיפורים, יום התשובה, שבו נמחלים העוונות, הוא על ידי גילוי והמשכה של הארה גדולה ועצומה מאור אין סוף ברוך הוא, ממדרגה גבוהה לאין ערוך אפילו מן האורות המקיפים והפנימיים הנמשכים על ידי תורה ומצוות; ועל ידי כך מתמלאים הפגמים שבתורה ובמצוות.

פרק ג עוסק בלב הענין. יום הכיפורים מביא מחילת עוונות באמצעות הארה עצומה מאור אין סוף, ממדרגה גבוהה לאין ערוך אפילו מן האורות הפנימיים והמקיפים הנמשכים על ידי תורה ומצוות; והאור הנעלה הזה ממלא את הפגמים שבתורה ובמצוות של האדם.

16 וענין הארה עצומה זו היינו כי הנה מבואר למעלה דהמקיפים ופנימיים נמשכים מגלגלתא ומוחא דא"א וזהו ענין ההמשכה שע"י התורה ומצות

ענין הארה עצומה זו הוא כך: הוסבר למעלה שהאורות המקיפים והפנימיים נמשכים מגלגלתא וממוחא דא"א, וזוהי ההמשכה שנעשית באמצעות התורה והמצוות.

כפי שהוסבר למעלה, האורות הפנימיים והמקיפים שנמשכים באמצעות התורה והמצוות באים ממוחא ומגלגלתא דא"א.

אך ביוהכ"פ [ביום הכפורים] יום התשובה הוא התגלות עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין שלמעלה מבחי גלגלתא וכתר דא"א.

אבל ביום הכיפורים, יום התשובה, מתגלה עתיקא קדישא, "סתימא דכל סתימין", שלמעלה מבחינת גלגלתא וכתר דא"א.

ביום הכיפורים, יום התשובה, מתגלה מדרגה נעלית יותר: עתיקא קדישא, "הקדמון הקדוש", המכונה "סתימא דכל סתימין", שלמעלה מגלגלתא ומכתר דא"א.

ונק' מקור התענוגים וכמ"ש בזהר פ' אמור דק"א⁷⁰ א' כתיב כי עמך הסליחה⁷¹ וכתיב כי עמך מקור חיים.^{72, 73, 74}

והיא נקראת מקור התענוגים, וכמו שכתוב בזהר, פרשת אמור, דף קא ע"א: כתוב "כי עמך הסליחה", וכתוב "כי עמך מקור חיים".

עתיקא קדישא נקראת מקור התענוגים. הוזהר בפרשת אמור מביא יחד שני פסוקים: "כי עמך הסליחה" ו"כי עמך מקור חיים". אדמו"ר הזקן מפרש את החיבור ביניהם כך שהסליחה באה מ"מקור חיים".

פ"י מקור חיים הוא מקור התענוגים שלמעלה מבחי גלגלתא ומו"ס [ומוחא סתימא] שהוא בחי הרצון עליון והחכמה עילאה.

כלומר, "מקור חיים" הוא מקור התענוגים, שלמעלה מבחינת גלגלתא ומוחא סתימא, שהן בחינת הרצון העליון והחכמה העילאה.

"מקור חיים" הוא מקור התענוגים, הנעלה מגלגלתא, שהיא הרצון העליון, וממוחא סתימא, שהיא החכמה העילאה.

כי רק הארה מבחי התענוג נמשך ומתלבש בהרצון והוא פנימית הרצון כו' (ועמ"ש ע"פ ואהיה אצלו אמון).⁷⁵

כי רק הארה מבחינת התענוג נמשכת ומתלבשת ברצון, והיא פנימיות הרצון וכו'. [וראה מה שכתוב על הפסוק] "ואהיה אצלו אמון".

התענוג עמוק יותר מהרצון: רק הארה ממנו נכנסת ברצון, כפנימיות הרצון — הסיבה שבגללה רוצים דבר כלשהו. ההערה שבסוגריים מפנה למאמר על הפסוק "ואהיה אצלו אמון".

ולכן בהגלות בחיי עצמות התענוג עליון ע"ק [עתיקא קדישא] הוא ממלא כל הפגמים שבמקיפים ופנימיים דגלגלתא ומו"ס [ומוחא סתימאה], וע"ז

ולכן, כאשר מתגלה עצם התענוג העליון, עתיקא קדישא ממלא את כל הפגמים שבאורות המקיפים והפנימיים של גלגלתא ומוחא סתימאה. ועל כך

כאשר מתגלה עצם התענוג העליון, עתיקא קדישא, הוא ממלא כל פגם באורות הפנימיים והמקיפים של גלגלתא ומוחא סתימאה, מפני שהוא נעלה משניהם.

ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] במקום שבעלי תשובה⁷⁶ עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. ועיין בזהר ויקרא די"ו ע"א מאן ישוב, ישוב ע"ק [עתיקא קדישא] לאתגלייא כו'.⁷⁷

אמרו חז"ל: "במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד". ועינינו בזהר, ויקרא, דף טז ע"א: "מי ישוב? ישוב עתיקא קדישא להתגלות" וכו'.

זו הסיבה שבעלי תשובה עומדים במקום שגם צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד בו: תשובתם מגיעה למדרגה שלמעלה מהתורה והמצוות שבאמצעותן עובדים הצדיקים. הוזהר דורש את המילים "ישוב" כרמז לכך שעתיקא קדישא ישוב ויתגלה.

17 וזהו ענין יוהכ"פ [יום הכפורים] ולכן הכהן גדול שעל ידו נמשך המשכה עליונה זו נאמר בו בד קדש ילבש.⁷⁸

וזהו ענינו של יום הכיפורים. לכן נאמר על הכהן הגדול, שעל ידו נמשכת המשכה עליונה זו: "בד קודש ילבש".

זהו ענינו הפנימי של יום הכיפורים, וזו הסיבה שנאמר לכהן הגדול, שעל ידו נמשך אור עליון זה: "בד קודש ילבש".

והם בגדי לבן שהוא גוון עצמי⁷⁹ היינו גילוי עצמיות התענוג שהוא פשוט דהיינו שהוא למעלה מכחי התענוג שמתצמצם להיות מלוכש בחכמה, וכמ"ש במ"א

אלה הם בגדי לבן, שכן הלבן הוא גוון עצמי. כלומר, זהו גילוי עצמות התענוג, שהוא פשוט; היינו, הוא למעלה מבחינת התענוג המצטמצם כדי להתלבש בחכמה, כפי שמבואר במקום אחר

הבגדים לבנים, והלבן הוא הגוון העצמי, המבטא את גילוי עצמות התענוג — הפשוט והבלתי מחולק. מדרגה זו נעלית מן התענוג המצטמצם כדי להתלבש בחכמה.

כי מקור התענוג הוא בחיי עצמותו ית' ואינו עד"מ התענוג שלמטה באדם שהתענוג הוא מאיזו דבר שחוץ ממנו

שקור התענוג הוא בחינת עצמותו יתברך. אין זה דומה, למשל, לתענוג שבאדם למטה, שנובע מדבר כלשהו שמחוץ לו,

מקור התענוג הוא עצמותו של ה'. לעומת זאת, תענוגו של אדם נובע מדבר שמחוץ לו.

כמו מלמידת חכמה או איזה מאכל משא"כ בו ית' שאין לך דבר שחוץ ממנו ובחיי התענוג שבו היינו שהוא עצמו בחיי תענוג.

כגון מלימוד חכמה או מאכילת מאכל כלשהו. ואילו בו יתברך אין דבר מחוץ לו, ובחינת התענוג שבו היא שהוא עצמו בחינת תענוג.

בני אדם נהנים מלימוד חכמה או ממאכל — דברים שמחוץ להם. אצל ה' אין דבר שמחוץ לו, ולכן תענוגו אינו נובע משום דבר: הוא עצמו בחינת תענוג.

אלא שנמשך ע"י צמצום ומתלבש אח"כ בחכמה ולכן בחיי בגדי בד קדש זהו גילוי עצמיות התענוג שאז הוא פשוט שאינו מורכב ומלוכש עדיין בשום דבר כו' עד"מ.

אלא שהתענוג נמשך על ידי צמצום, ואחר כך מתלבש בחכמה. לכן בחינת בגדי בד קודש היא גילוי עצמות התענוג, שבאותה שעה הוא פשוט, אינו מורכב ואינו מלוכש עדיין בשום דבר, וכיוצא בזה — על דרך משל.

רק באמצעות צמצום התענוג נמשך ומתלבש בחכמה. בגדי בד הקודש מבטאים את גילוי עצמות התענוג, לפני שהוא מורכב בדבר כלשהו או מתלבש בו, כפי שהלכן קודם לצביעה.

18 ועוד זאת כמ"ש הלק"ת [הלקוטי תורה (להאריז"ל)] בד נמשך מת' עלמין דכסופין⁸⁰ שהם בחיי אורות שפע הענג העליון הנמשכים מע"ק [מעתיקא קדישא] כו'.

יתר על כן, כפי שכותב לקוטי תורה של האריז"ל, בד נמשך מארבע מאות "עולמות דכסופין", שהם בחינת אורות — שפע התענוג העליון הנמשך מעתיקא קדישא וכו'.

לקוטי תורה של האריז"ל מוסיף שבד נמשך מארבע מאות "עולמות דכסופין" — אורות שהם שפע התענוג העליון מעתיקא קדישא.

ונקי עובר⁸¹ לסוחר⁸² שהוא מבחינה שלמעלה מהכתר וגלגלתא שהוא בחיי מקיף לשון סחור והמשכה זו הוא מלמעלה יותר מהמקיפים הנ"ל.

והוא נקרא "עובר לסוחר", מפני שמקורו בבחינה שלמעלה מכתר וגלגלתא, שהם בחינת מקיף; "סוחר" הוא מלשון "סחור", סביב. המשכה זו באה ממדרגה גבוהה יותר מן המקיפים שנזכרו לעיל.

הדבר נקרא "עובר לסוחר", מן הפסוק המתאר את ארבע מאות השקלים ששילם אברהם: "עובר לסוחר". אדמו"ר הזקן דורש את "סוחר" מלשון "סחור", סביב — המקיפים של כתר וגלגלתא — ואת "עובר" כמשמעות של מעבר מעבר להם: אור זה גבוה יותר מאותם מקיפים.

(וכמ"ש במ"א בד"ה וישלח יעקב הנ"ל). והכה"ג [והכהן גדול] שלובש בגדי בד קדש אשר הבגדים הם המקיפים היינו שמבחינת בד קדש שלמעלה מהמקיפים יומשך להיות בחיי מקיף

(כפי שמוסבר במקום אחר, במאמר הפותח במילים "וישלח יעקב", שנזכר לעיל). והכהן הגדול, הלובש בגדי בד קודש, כאשר הבגדים הם המקיפים — כלומר, מבחינת בד קודש שלמעלה מן המקיפים נמשכת בחינת מקיף,

ההפניה בסוגריים היא למאמר "וישלח יעקב". בגדי הכהן הגדול הם מקיפים; בלבישת בגדי בד קודש, שמקורם למעלה מן המקיפים, הוא ממשיך מאותה מדרגה עליונה אור מקיף חדש.

דהיינו מה שמשם ממש נמשך למלאות כל הפגמים שבמקיפים ובפנימיים דקדושה כנ"ל וזהו כענין עובר לסוחר שעוברים ונמשכים בבחי' סוחר שהוא בחי' מקיף כנ"ל. וזהו ענין ויעבור דיג"מ [די"ג מדות] הרחמים.

כלומר, מה שנמשך משם עצמו כדי למלא את כל הפגמים שבמקיפים ובפנימיים דקדושה, כנזכר לעיל. וזהו כעין "עובר לסוחר": הם עוברים ונמשכים לבחינת סוחר, שהיא בחינת מקיף, כנזכר לעיל. וזהו ענינו של "ויעבור" ב"ג מידות הרחמים.

מאותה מדרגה עצמה נמשך האור הממלא כל פגם שבאורות הפנימיים והמקיפים דקדושה: הוא "עובר" ונמשך לבחינת סוחר, המקיף. זהו גם "ויעבור" הפותח את י"ג מידות הרחמים.

קטע 5 • 191-20

שני אופנים של טהרה

19 והנה פי' יכפר עליכם לטהר אתכם⁸³ היינו מהמקיפים דנוגה כמו מהכבוד וגסות שמהם ליכא בירור והעלאה כ"א להיות מחיתי כעב פשעיך⁸⁴ וכענן חטאתיך כו',

כעת, פירוש "יכפר עליכם לטהר אתכם" הוא [להיטהר] מן המקיפים של נוגה, כגון כבוד וגאוה, שאין בהם בירור והעלאה, אלא רק שיהיו [כמו שנאמר]: "מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך" וכו';

"יכפר עליכם לטהר אתכם" מתייחס למקיפים של נוגה, כגון גאוה ויהירות. אי אפשר לברר ולהעלות אותם; אפשר רק למחות אותם, כפי שנאמר: "מחיתי כעב פשעיך".

משא"כ מבחי' הפנימיים דקליפה כמו התאוה בסובאי יין וזוללי בשר⁸⁵ מאחר שנעשה מזה חיות פנימי בגוף

אבל מבחינת הפנימיות של קליפה, כגון התאוה "בסובאי יין וזוללי בשר", מאחר שנעשתה מכך חיות פנימית בגוף, הפנימיות של קליפה שונה. תאוה כגון הפרזה בשתיית יין ובאכילת בשר נעשית חלק מן החיות הפנימיות של הגוף.

הנה יוכל להתעלות אח"כ כשמתפלל בעומקא דליבא כו', וע"ז נאמר מכל חטאתיכם תטהרו אתם לא כן מהמקיפים.

אפשר להעלות אותה לאחר מכן, כאשר אדם מתפלל מעומק הלב וכו'. ועל כך נאמר: "מכל חטאתיכם תטהרו" — אתם [תיטהרו], ולא כך מן המקיפים.

מאחר שהדבר נעשה חלק מן האדם, אפשר להעלותו לאחר מכן כשהוא מתפלל מעומק הלב. זהו פירוש "מכל חטאתיכם תטהרו": אתם עצמכם יכולים לטהר דברים אלה; לא כן המקיפים, שעליהם נאמר "יכפר".

20 ועדי"ז היה ג"כ בקרבנות ב' דברים זריקת הדם והקטרת אימורים. הקטרת אימורים החלב עם היותו

בדומה לכך, גם בקרבנות היו שני דברים: זריקת הדם והקטרת האימורים. הקטרת האימורים — החלב, אף על פי שהוא

אותם שני מסלולים מופיעים בקרבנות: זריקת הדם והקטרת האימורים, כלומר החלב, על המזבח.

אסור להדיוט עולה ונכלל באלקות ע"י אש שלמעלה שהיה יורד בדמות אריה אור י"ה מבחי' שם מ"ה [שם מ"ה] כו' וזהו ענין בירורי הפנימיים ע"י התשובה.

אסור לאדם מן השורה, עולה ונכלל באלקות באמצעות האש שלמעלה, שהייתה יורדת בדמות אריה — "אור י"ה", מבחינת שם מ"ה וכו'. זהו בירור הפנימיות באמצעות תשובה.

החלב, אף על פי שהוא אסור לאדם מן השורה, עלה ונכלל באלקות באמצעות האש שלמעלה, שירדה בדמות אריה: אריה, הנקרא "אור י"ה", מבחינת שם מ"ה. זהו בירור הפנימיות באמצעות תשובה: מה שהיה נמוך מתעלה.

וזריקת הדם הוא בחי' התעוררות גבורות עליונות ממקור הגבורות דתהו להיות עי"ז כלייה להמקיפים דנוגה כו'.

זריקת הדם היא בחינת התעוררות הגבורות העליונות ממקור הגבורות דתוהו, כדי שעל ידי כך יתכלו המקיפים של נוגה וכו'.

זריקת הדם מעוררת את הגבורות העליונות, כוחות הדין, ממקורן בעולם התוהו, והן מכלות את המקיפים של נוגה. מדרגות אלה אינן מתבררות אלא מתבטלות.

וזהו כי ביום הזה יכפר.⁸⁶ מאן דלית ליה שם ידיע והוא למעלה מבחי' סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין]. והיינו ע"י ממעמקים קראתיך⁸⁷ כו'.

וזהו "כי ביום הזה יכפר": מי שאין לו שם ידוע, והוא למעלה מבחינת סוכב כל עלמין וממלא כל עלמין. והיינו באמצעות "ממעמקים קראתיך" וכו'.

זהו "כי ביום הזה יכפר", כאשר "הוא" נותר ללא שם: מי שאין לו שם ידוע, והוא למעלה הן מסוכב כל עלמין והן מממלא כל עלמין. מגיעים אליו באמצעות "ממעמקים קראתיך" — זעקה מעומק הלב.

קטע 6 • 211-23

גאה על גאה

21 ולתוספות ביאור. בענין הארה עצומה זו שלמעלה ממקיפים ופנימיים דגלגלתא ומו"ס [ומוחא סתימאה].

הענין הוא כי הנה למעלה מהתהוות הכלים אין שייך בחי א"פ [אור פנימי] וא"מ [ואור מקיף] כלל.

להבהרת הענין של הארה עצומה זו, שנמצאת למעלה מהאורות המקיפים והפנימיים של הגולגלתא ומוחא סתימאה: הענין הוא שלמעלה מהתהוות הכלים, המושגים של אור פנימי ואור מקיף כלל אינם שייכים.

כדי להסביר עוד כיצד הארה זו נמצאת למעלה מהאורות הפנימיים והמקיפים של הגולגלתא ומוחא סתימאה: למעלה מהמדרגה שבה מתהווים הכלים, עצם המושגים של אור פנימי ואור מקיף אינם שייכים.

ששייכות ענין א"פ [אור פנימי] וגם אור מקיף הוא רק כשנתהוו בחי הכלים אז שייך ענין א"פ [אור פנימי] המלוכש בהכלי.

שהרי אור פנימי, וכן אור מקיף, שייכים רק לאחר שהתהוו הכלים; אז שייך לדבר על אור פנימי המלוכש בכלי,

המושגים האלה מוגדרים רק ביחס לכלים. אור פנימי הוא אור המלוכש בתוך כלי.

22 ואור מקיף שהוא מקיף על הא"פ [האור פנימי] והכלי. משא"כ בלמעלה מהתהוות הכלים כו' אין שייך שם

כלל בחי א"פ [אור פנימי] וא"מ [ואור מקיף]. וכמ"ש במ"א בפ"י כי גאה גאה.⁸⁸

ושל אור מקיף, המקיף את האור הפנימי ואת הכלי. לעומת זאת, מעל המקום שבו הכלים מתהווים וכו', אין שייכות כלל למושגים של אור פנימי ואור מקיף. וכפי שמוסבר במקום אחר בפירוש "כי גאה גאה".

אור מקיף מוגדר כאור המקיף את האור הפנימי ואת הכלי; מעל הכלים אין שייכות לא לזה ולא לזה. אדמו"ר הזקן מפנה להסברו על "כי גאה גאה" משירת הים.

פ"י גאה הוא מלשון התנשאות מה שלמעלה מן הכלים שאינו יכול להתלבש בשום כלי כלל כ"א מאיר בבחי מקיף מלמעלה והוא בחי סוכ"ע.

כלומר, "גאה" הוא לשון של התרוממות: מה שנעלה מן הכלים ואינו יכול להתלבש בשום כלי כלל, אלא מאיר מלמעלה בבחינת מקיף; וזוהי בחינת סוכב כל עלמין.

ה"גאה" הראשון, "נעלה", מציין את מה שמרומם מעל הכלים: הוא אינו יכול להיכנס לשום כלי, אלא מאיר עליהם מלמעלה כאור מקיף. זוהי בחינת סוכב כל עלמין, האור המקיף את כל העולמות.

אבל אעפ"כ [אף על פי כן] מאחר שנק' סוכ"ע הרי יש לו שייכות לבחי' עלמין דהיינו בחי' אור מקיף שיש לו שייכות עם הכלים

אבל אף על פי כן, מאחר שהוא נקרא "סוכב כל עלמין", יש לו שייכות לעולמות; כלומר, זוהי בחינת אור מקיף שיש לו שייכות לכלים.

ובכל זאת, סוכב עדיין נקרא "סוכב עולמות", ולכן יש לו שייכות לעולמות ולכלים שהוא מקיף.

אבל אי"ס ב"ה הוא גאה על גאה שהוא רם ומתנשא על המקיף והפנימי סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] כו' ואינו בגדר עלמין כלל.

אבל אין סוף ברוך הוא הוא "גאה על גאה": הוא רם ונישא מעל המקיף והפנימי, סוכב כל עלמין וממלא כל עלמין וכו', ואינו בגדר עולמות כלל.

אין סוף עצמו הוא "גאה על גאה": הוא נעלה הן מן המקיף והן מן הפנימי, סוכב וממלא, ואינו בגדר עולמות כלל. הכפלת המילה מצביעה על ההתרוממות השנייה, הנעלית יותר.

23 וזהו בחינת אתה הוא⁸⁹ ה' לבדך. לבדך דייקא שאין שייך לומר סוכב לבחי' עלמין כו'.

וזו הבחינה של "אתה הוי' לבדך". "לבדך" דווקא: אי אפשר לומר עליו שהוא "סוכב" ביחס לבחינת העולמות וכו'.

זו הבחינה של "אתה הוי' לבדך". "לבדך" נאמר בדיק: על בחינה זו אי אפשר אפילו לומר שהיא "סוכבת" את העולמות.

וע"ז נאמר ה' בדד ינחנו⁹⁰ בבחי' הוא לבדו הוא כמו קודם שנברא העולם כו'. מה שאין לו שייכות לבחי' עלמין וכלים לא בבחי' אי"פ [אור פנימי] ולא בבחי' אי"מ [אור מקיף].

ועל כך נאמר: "הוי' בדד ינחנו" — בבחינת "הוא לבדו הוא", כפי שהיה לפני שנברא העולם וכו'; בבחינה שאין לה שייכות לעולמות ולכלים, לא כאור פנימי ולא כאור מקיף.

כך גם "הוי' בדד ינחנו" מתאר את ה' כשהוא לבדו, כפי שהיה לפני שנברא העולם: בלי כל שייכות לעולמות או לכלים, לא כאור פנימי ולא כאור מקיף. בכך חוזרים אל ה"בדד" שבפסקה 2.

לכן הכה"ג [הכהן גדול] צ"ל ג"כ לבוש בגדי בד קדש להמשיך מבחי' בד קדש בחי' בגדי כהן מקיפים עליונים, וזהו ג"כ הענין שביוהכ"פ [שביום הכפורים] נכנס הכה"ג [הכהן גדול] לפני ולפנים לבית קדש הקדשים.

לכן גם הכהן הגדול צריך להיות לבוש בגדי בד קדש, כדי להמשיך מבחינת בד קדש את בחינת בגדי הכהונה, המקיפים העליונים. וזהו גם הטעם לכך שביום הכיפורים נכנס הכהן הגדול לפני ולפנים, אל בית קדש הקדשים.

לכן הכהן הגדול לובש בגדי בד קדש: כדי להמשיך מבחינת בד קדש, בחינת "לבד", את בגדי הכהונה כמקיפים עליונים. זו גם הסיבה לכך שביום הכיפורים הוא נכנס לפני ולפנים, אל קודש הקודשים.

אשר סוכ"ע נקי קדש ומובדל שאינו מתלבש כו' אכן קדש הקדשים הוא מה שלמעלה מבחי' סוכ"ע כו' ועי' גילוי מבחי' זו מתמלאים כל הפגמים שבמקיפים ופנימיים דקדושה כו':

שהרי סובב כל עלמין נקרא "קודש" ומובדל, משום שאינו מתלבש וכו'; ואילו קודש הקודשים הוא מה שלמעלה מבחינת סובב כל עלמין וכו'. ועל ידי גילוי מבחינה זו מתמלאים כל הפגמים שבאורות המקיפים והפנימיים של הקדושה וכו'.

סובב כל עלמין נקרא "קודש" ומובדל, משום שאינו נכנס לתוך העולמות; קודש הקודשים הוא מה שלמעלה אפילו מסובב. גילוי מבחינה זו ממלא כל פגם באורות הפנימיים והמקיפים של הקדושה, וזהו הכפרה של יום הכיפורים.

בעבודה

המאמר מתווה שני נתיבים של תשובה. תאוות גשמיות, כגון הנאה יתירה מאכילה ושתייה, כבר נעשו חלק מכוח החיות של האדם, והוא יכול להעלותן לאחר מכן כאשר הוא מתפלל מעומק לבו: "וטהרתם" — אתם עצמכם. את הגאווה ואת רדיפת הכבוד אי אפשר לברר; יש למחות אותן, והדבר נעשה מכוח כפרת היום עצמו, הנמשכת באמצעות "ממעמקים קראתיך". הקדושה עצמה מיוסדת על ביטול לפני ה'.

שאלות לשיחה

1. מדוע העובדה שהפשתן "גדל יחידי" הופכת את הבד לבגד הראוי לכניסה לקודש הקודשים?
2. באיזה מובן הלבן אינו צבע, וכיצד הדבר ממחיש את האורות שלפני הכלים?
3. כיצד ייתכן שלבוש נמוך ממה שהוא מלביש, ובכל זאת שורשו למעלה ממנו? התבוננו במשל, בדברי מורה ובזקן.
4. מדוע אפשר להעלות תאוות גופניות באמצעות תפילה, ואילו את הגאווה אפשר רק למחוק?
5. מה ההבדל בין ה"גאה" הראשון, סובב כל עלמין, לבין אין סוף, "גאה על גאה"?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 ביאור . כי ביום הזה יכפר

ההערה מתארכת את המאמר לשנת תק"ע ומפנה לרשימת המאמרים שנדפסה באותו כרך.

הערות קה"ת

מאמר משנת תק"ע — ראה רשימת המאמרים בסה"מ תקס"ט ע' שמג. במאמרי אדה"א ויקרא-ב ע' תקטו שמיוסד על זה המאמר.

2

הפסוק העוסק בעבודת יום הכיפורים: "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם; מכל חטאתיכם לפני הוי' תטהרו". המאמר כולו מבאר זאת באמצעות בגדי הפשתן הלבנים של הכהן הגדול.

Leviticus 16:30 ויקרא ט"ז:ל'

כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ:
For on this day shall atonement be made for you, to cleanse you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3

שעבודת יוהכ"פ בבגדי לבן

הגמרא מונה את חמש העבודות של יום הכיפורים ואת הבגדים של כל אחת מהן: קרבן התמיד של שחר בבגדי זהב, "עבודת היום בבגדי לבן" וכן הלאה. היא גם לומדת את הטבילות של הכהן הגדול מן הפסוק "בגדי קודש הם".

Yoma 32b:5-6 יומא ל"ב ב:ה-ו'

וְחָמֵשׁ עֲבוֹדוֹת הֵן: תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר בְּבִגְדֵי זָהָב, עֲבוֹדַת הַיּוֹם בְּבִגְדֵי לָבָן, אֵילוֹ וְאֵיל הָעֵץ בְּבִגְדֵי זָהָב, כַּף וּמִחָתָה בְּבִגְדֵי לָבָן, תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֵפִים בְּבִגְדֵי זָהָב. וּמִנֵּין שֶׁקֶל טַבִּילָה וְטַבִּילָה צָרִיכָה שְׁנֵי קִידוּשִׁין? תִּלְמוֹד לומר: "וּפָשֵׁט ... וְרָחֵץ", "וְרָחֵץ ... וְלָבַשׁ". הָאֵי בְּטַבִּילָה כְּתִיב! אִם אֵינוֹ עֲנִין לְטַבִּילָה, דִּנְפָקָא לָקָה: מִ"בִּגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם", תִּגְהוּ עֲנִין לְקִידוּשׁ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערות קה"ת

יומא לב, ב. ועוד.

4

כתנת בד קדש

"כתנות בד קדש ילבש, ומכנסי בד יהיו על בשרו... בגדי קודש הם". התורה מצווה על בגדי הבד האלה לכהן הגדול בעבודת יום הכיפורים.

Leviticus 16:4 ויקרא ט"ז:ד'

כְּתַנְתִּי־בֹד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנָסֵי־בֹד יִהְיוּ עַל־בְּשָׁרוֹ וּבִאֲכָנֶט בֹּד יַחְגֹּר וּבִמְצָנֶפֶת בֹּד יִצַּנֵּף בְּגִדֵי־קֹדֶשׁ הֵם וְרָחֵץ בַּמִּים אֶת־בְּשָׁרוֹ וְלָבַשָׁם:

He shall put on the holy linen tunic, and he shall have the linen breeches upon his flesh, and shall be girded with the linen girdle, and with the linen mitre shall he be attired; they are the holy garments; and he shall bathe his flesh in water, and put them on

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

ויקרא טז, ד.

5

בגדי קדש הם

בפרשת ויחי מתבונן הזוהר בפסוק "בגדי קודש הם": כשם שיש כהן גדול למטה, כך יש כהן גדול למעלה, ובגדי הכבוד שלמטה מקבילים לבגדי

הכבוד שלמעלה. אדמו"ר הזקן מפנה לקטע זה בתחילת הפסקה הבאה.

Zohar, Vayechi 17:120-19:134 ספר הזוהר, ויחי י"ז:ק"כ-י"ט:קל"ד

On many occasions we have pondered over the question, what holiness is there in these priestly garments? We have, however, been taught that there is holiness in every place, and that these garments are after the supernal pattern, as we have learnt

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

6

בגדי קדש הם

בפרשת פקודי מסביר הזוהר את הפסוק "ולבש הכהן מדו בד": בגדים אלה מיועדים לקדושה, ו"בד" פירושו "יחיד", מיוחד לקדושה; לאחר מכן הוא מצטט את הפסוק "בגדי קודש הם". אדמו"ר הזקן מצטט אותו בתחילת הפסקה הבאה.

Zohar, Pekudei 40:353-363 ספר הזוהר, פקודי מ':שנ"ג-שס"ג

פסקה 2

7

הגמרא שואלת מניין שהבד שבבגדי הכהונה הוא פשתן, ורבי יוסף בן רבי חנינא משיב: "דבר הגדל מן הארץ יחיד" (בד כבוד); עוד נאמר ש"בד" פירושו "כל אחד בפני עצמו". אדמו"ר הזקן מבסס על כך את עניין היחידות.

Zevachim 18b:16 זבחים י"ח ב:ט"ז

מִמָּא דְהָאֵי "בֹּד" – כְּתִנָּא הוּא? אָמַר רַבִּי יוֹסֵף בְּרַבִּי חֲנִינָא: דְּבַר הָעוֹלָה מִן הַקֶּרֶקֶע בֹּד בְּבֹד.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

8

כמו חטים ודגן

ההערה מציינת שההבדל בין פשתן לדגנים כגון חיטה — גבעול אחד מכל זרע לעומת שיכולים רבות מגרעין אחד — מבואר שם.

הערות קה"ת

ההפרש מבואר בביאה"ז להצ"צ-א ע' רצד.

9

שנמשך מעולם האחדות

ההערה מפנה לשם בעניין היות ה"בד" נמשך מעולם האחדות.

הערות קה"ת

ראה לקו"ש-טו ע' 25 הערה 43.

10

ענין קרבן קין

ההערה מפנה למאמר הזה בעניין קרבנו של קין.

הערות קה"ת

ראה לקו"ש חט"ו ע' 25.

11 ענין קרבן קין

בפרשת קדושים אומר הוזהר שמנחתו של קין הייתה פשתן ומנחתו של הבל הייתה צמר, ולכן אסור לחבר ביניהם. עוד נאמר שם שהפשתן של הכוהן נקרא "בד", כלומר "יחידי", משום שאין לחבר פשתן עם דבר אחר.

Zohar, Kedoshim 18:118-19:127 ספר הוזהר, קדושים י"ח:קיי"ח-י"ט:קכ"ז

12 ויבא קין מפרי האדמה

"ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה להווי". חז"ל מזהים את המנחה הזאת עם זרע פשתן.

Genesis 4:3 בראשית ד':ג'

ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה'

And in process of time it came to pass, that Cain brought of the fruit of the ground an offering unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ד, ג. ראה ביאהו"ז להצ"צ-א ע' רצה. אוה"ת נ"ך-ב ע' א'מג. שה"ש-א ע' קסב.

13 ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה'

בפרשת תצוה דורש הוזהר את הפסוק הזה: קין הביא את מנחתו "מקץ ימים" (מקץ ימים), ולא "מקץ ימיו" (מקץ ימיו); ומכיוון שבאה כולה מן הצד האחר, היא לא התקבלה.

Zohar, Tetzaveh 3:38-5:48 ספר הוזהר, תצוה ג':לי"ח-ה':מ"ח

From among the children of Israel", because only from "there is unity possible, for the children of Israel stand here below as emissaries of the Most High, to open the gates, to shed light upon the ways, to kindle the radiance of the heavenly fire, to draw all things that are below near to them that are above, in order that all may become a unity. Therefore it is written: "And ye who cleave to the L-rd your G-d, ye are all ... alive to-day". R. Simeon further said: 'In all

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

14 וארז"ל זרע פשתן הי'

המאמר הזה מונה את המקורות לדעה שקרבנו של קין היה זרע פשתן: תרגום יונתן על הפסוק, פרקי דרבי אליעזר פרק כ"א, תנחומא בראשית ט, זוהר חלק ג, פי"ז ע"א, ותיקוני זוהר נ"ט (קיי"ב ע"א). ההערה מוסיפה שהרא"ם ואחרים מביאים זאת בשם בראשית רבה, אף שהדבר אינו מופיע בנוסחאות שבידינו (כ"ב, ה); ועיינו ביפה תואר שם.

Bava Metzia 25a:14-16 בבא מציעא כ"ה א:י"ד-ט"ז

בְּעֵי רַבִּי יִרְמְיָהּ: כְּשִׁיר, מַהוּ? כְּשׁוֹרָה, מַהוּ? כְּחֻצְבָּה, מַהוּ? כְּסוּלָם, מַהוּ? פְּשׁוּט מִמָּה תִּדָּא, דְּאָמַר רַב נַחֲמָן אָמַר רַבָּה בְּרַ אֲבֹהֵי: כָּל שְׂאִילוֹ מְכַנְּסֵי לֵהָ[וּ] מִסָּס בִּינִיקָהּ וְנוֹטְלָם בְּכַת אַחַת, תִּיב לְהַכְרִיז. בְּעֵי רַב אֲשִׁי:

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

בלקריש חט"ו ע' 20 מציין: תיב"ע עה"פ. פדר"א, פכ"א. תנחומא בראשית ט. זח"ג פז, רע"א. תנ"ז תנ"ט (קב, א). וברא"ם [ועד"ז בתוד"ה הא בכובא ב"מ כה, א. תוס' רבינו פרץ תוס' הרא"ש ושטמ"ק שם] הביאו בשם הב"ר, אבל בב"ר לפנינו (פכ"ב, ה) ליתא. וראה יפה תואר שם.

15 זרע פשתן היה

"רבותינו אומרים: זרע פשתן היה", ואילו הבל הביא מבכורות צאנו; לכן נאסרו צמר ופשתן יחד, שכן ה' אמר שאין זה ראוי שמנחתו של החוטא

תתערב במנחתו של החף מפשע.

Midrash Tanchuma, Bereshit 9:1 מדרש תנחומא, בראשית ט':א' ויהי מקץ ימים ויבא קין וגו'. יש מקץ שנה ויש מקץ שנתים, ויש ימים, ויש ארבעים שנה. אמרו חכמינו זכרונם לברכה, בני ארבעים שנה היו קין והבל. ויבא קין מפרי האדמה, מהו? מן מותר מאכלו. ורקנן אמרי, זרע פשתן היה, והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלבהן לפיכך נאסר צמר ופשתים, שנאמר: לא תלפש שעטנז וגו' (דברים כב, יא). ואמר הקדוש ברוך הוא, אינו דין שיתערב מנחת החוטא עם מנחת הזכאי לפיכך נאסר.

And in process of time it came to pass that Cain brought of the fruit of the ground (Gen. 4:3). The process of time (lit. "end of days") may imply either the end of a year, the end of two years, after a certain number of days, or after forty years. Our sages, of blessed memory, said that Cain and Abel were forty years old when Cain brought of the fruit of the ground. What did he bring as his offering? He brought only ... the leftovers of his meal. However

Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain) • Midrash Tanhuma-Yelammedenu, trans. Samuel A. Berman (CC-BY)

16 זרע פשתן היה

קין הביא את שאריות מאכלו, תבואה קלוייה וזרע פשתן, והבל הביא מבכורות צאנו. ה' אמר שאסור לערב לעולם בין מנחותיהם של קין והבל, אפילו באריג של בגד, כפי שנאמר: "לא תלבש שעטנז".

Pirkei DeRabbi Eliezer 21:5 פרקי דרבי אליעזר כ"א:ה'

הביא קין מותר מאכלו קליות, זרע פשתן. והביא הבל מבכורות צאנו ומחלבהן, כבשים שלא נגזזו לצמר. ונתעב מנחת קין, ונרצית מנחת הבל, שנאמר: "וישע ה' אל הבל ואל מנחתו".

brought the remnants of his meal of roasted grain, (Cain) (and) the seed of flax, and Abel brought of the firstlings of his sheep, and of their fat, he-lambs, which had not been shorn of their wool. The offering of || Cain was precluded, and the offering of Abel was acceptable, as it is said, "And the L-rd had respect unto Abel and to his offering" (Gen. 4:4).

Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain) • Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain)

17 ולכן הי' הכה"ג צ"ל לבוש

הקטע הזה, שלפיו הכהן הגדול היה צריך ללבוש בגדי פשתן בעבודת יום הכיפורים, מובא שם.

הערת קה"ת

מכאן מובא באוה"ת סוכות ע' א'תשז.

18 בעבודת היום

הרכי האמצעי מסביר שם מדוע הוקטרה הקטורת בבגדים לבנים.

הערת קה"ת

במאמרי אדה"א דברים-ג ע' א'קלט מבאר מעשה הקטרת בבגדי לבן. עטרת ראש לו, ב.

19 הוי' בדד ינחנו

"הוי' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר". אדמו"ר חזקן מפרש את "בדד", "לבדו", כהיות ה' לבדו, כפי שהיה לפני בריאת העולם, וקושר זאת לבגדי הפשתן

(כד).

Deuteronomy 32:12 דברים ל"ב:י"ב

Hayayah בָּדָד יִנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֶכֶר:

The L-RD alone did lead him, And there was no strange god with Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לב, יב.

20 סדיה וארא אל אברהם

המאמר מסביר את הפסוק "וארא אל אברהם... באל שדי, ושמי ה' לא נודעתי להם": האבות המשיכו אלוקות באמצעות אהבה ויראה וקיימו את התורה לפני שניתנה, אך עבודתם הייתה עדיין עבודת עבד המקיים את רצון אדונו. לפי הנוסח שלנו, סיום המאמר עוסק בבחינת יחיד.

הערת קה"ת

תו"א נו, א.

21 "הכהן ילבש את בגדו (כד)" נאמר על הוצאת הדשן מן המזבח. אדמו"ר הזקן מפנה להערת הארז"ל על פסוק זה להרחבה בעניין בד.

Leviticus 6:3 ויקרא ו:ג

וְלִבְשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בִּד וּמִכְנָסֵי־בִד יִלְבֹּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהָרִים אֶת־הַדָּשָׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׁמוּ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ:

And the priest shall put on his linen garment, and his linen breeches shall he put upon his flesh; and he shall take up the ashes whereto the fire hath consumed the burnt-offering on the altar, and he shall put them beside the altar

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 מ"ש במ"א גבי עד הגל

ההערה מציעה ש"מה שנתבאר במקום אחר בעניין 'עד הגל' עשוי להתייחס לעמוד הזה בסידור, המבאר את לכן העליון.

הערת קה"ת

אולי הכוונה לסידור דף דש, ד דשם מבאר ענין לכן העליון. וד"ה זה מצויין גם באוה"ת נ"ך-ב ע' אימג ושם הכוונה להדרוש שבסידור.

23 עד הגל

מברית יעקב ולכן: "הגל הזה עד, והמצבה עדה". בהערת Kehot מוצע שאדמו"ר הזקן מתכוון למאמר בסידור המסביר את לכן העליון, הלובן העליון.

Genesis 31:52 בראשית ל"א:נ"ב

עַד הַגֵּל הַזֶּה וְעַד הַמִּצְבָּה אֲסִי־אֲנִי לֹא־אֶעְבֹּר אֵלַיךְ אֶת־הַגֵּל הַזֶּה וְאִם־אֶתָּה לֹא־תַעֲבֹר אֵלַי אֶת־הַגֵּל הַזֶּה וְאֶת־הַמִּצְבָּה הַזֹּאת לְרָעָה:

This heap be witness, and the pillar be witness, that I will not pass over this heap to thee, and that thou shalt not pass over this heap and this pillar unto me, for harm

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 משא"כ שאר הגוונים שהם צבע שצובעים בו אדום ירוק

הרבי האמצעי מקשה: יש דברים שנולדים אדומים או ירוקים, כגון תולעת שני, דם או זהב שנראה ירוק, וגם חלקיהם הקטנים ביותר הם בעלי אותו צבע. הוא משיב שאדמומיות הדם אינה עצם הדם אלא דבר נוסף עליו, ואילו לובן צמר הכבש אינו נחשב צבע נוסף על הצמר, "שהרי הלובן אינו דבר בפני עצמו".

הערת קה"ת

"יש דברים שנולדו בגוון אדום או ירוק כמו חוט השני שנתהווה בגוון אדום או הדם שהוויתו במראה אדום או הזהב שהוויתו במראה ירוק, וגם אם

יחתוך אותו לחלקים קטנים ביותר ימצא בכולן גוון האדום או הירוק להיותן טבעיים בתחלת הוויתן ותולדותן וא"כ לכאורה אין הפרש כלל בין מראה אדום למראה לבן בזה, אך מ"מ יש הפרש גדול כי הגם שהאדמומיות של הדם נולד עם הדם מתחלת הוויתו, מ"מ אין האדמומיות עיקר מהות עצם הדם רק שנולד עמו יחד, אבל הוא דבר נוסף על עצמו, וגם שנכנס בתוך כל חלקי הקטנים בטבע התולדה מ"מ הוא דבר נוסף על כל החלקים. . משא"כ מראה צמר כבש לבן אינו נקי מראה וגוון להיות נוסף על עצם הצמר. . כי הלבנונית אינו דבר בפ"ע — מאמרי אדה"א ויקרא-ב ע' תקטו. וראה גם סה"מ תקס"ג-ב ע' תקלג. סה"מ תרס"ו ע' שעג ואילך. וראה בארוכה בעטרת ראש שער יוהכ"פ ע' 64 ושם מבאר שבמראה אדום יש כמה רבוי מזיגות הרכבות שנוטים למראה אחרת כמו מראה הזהב שהוא אדום ונוטה לירוק וכי, אבל במראה לבן לא ימצא בו הרכבות שינוי אופנים ע"ש.

25 גוון לבן שהוא עצמי

שם נדרש "וישכם לכן בבוקר" על לבן הקדוש, הלבן העליון: אור עצמותו ומהותו של אין סוף, בדומה ללבן, שבניגוד לכל הצבעים אינו נוצר באמצעות צביעה אלא הוא עצמותו של הדבר. לכן באור אין סוף עצמו אין צבעים כלל, ככתוב: "אני ה' לא שנית".

הערת קה"ת

ראה תו"א כד, ב. אוה"ת דרושים לסוכות ע' א'תש"ו. לקו"ש ח"ט ע' 17.

26 ויתגלה עצם הלבנונית

הצמח צדק מוסיף שם שהלובן "כבר נמצא בו", והוא מתגלה "על ידי הסרת הדברים המחשיכים אותו, באמצעות כיבוס והארת השמש".

הערת קה"ת

באוה"ת סוכות ע' א'תש"ו נוסף ביאור "שיש בו מכבר ע"י שמסירים את דבר המחשיך ע"י כיבוס וזריחת החמה כידוע".

27 לאו מכל מדות אליו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה.

28 לאו מכל מדות אליו איהו כלל

בתפילת הפתיחה של אליהו (פתח אליהו), לאחר תיאור הספירות שבאמצעותן מתנהל העולם, נאמר בתיקוני זוהר שאין לה צדקה או רחמים ידועים, "ואינו מכל אלו המדות כלל". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על האור שלפני הכלים.

Tikkunei Zohar 17b:5-7 תקוני זוהר י"ז ב:ה-ו'

אבל לאו דאית לך צדק ידיעא דאיהו דין. ולא משפט ידיע' דאיהו רחמי ולא מכל אליו מדות כלל. קום רבי שמעון ויתחדשון מלין על ירך דהא רשותא אית לך (נ"א אתיהיב לך) לגלאה רזין טמירין על ירך מה דלא אתיהיב רשו לגלאה לשום בר נש עד כען. קם רבי שמעון פתח ואמר לך יי הגדולה והגבורה וכי

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

29 בלי מה

ספר יצירה מדבר על "עשר ספירות בלי מה" — בלי דבר שאפשר לתפוס. אדמו"ר הזקן משתמש בכיטוי הזה ביחס לאורות לפני שהם מתלבשים בכלים.

Sefer Yetzirah 1:2 ספר יצירה א:ב'

עשר ספירות בלי מה ועשרים ושתים אותיות יסוד שלש אמות ושבע כפולות ושתים עשרה פשוטות:

הביטוי מושאל לתיאור המגוון האינסופי של כלי הספירות.

Esther 1:7 אסתר א':ז

והשקות בכלי זהב וכלים מפלים שונים ויין מלכות רב כיד המלך:

And they gave them drink in vessels of gold—the vessels being diverse one from another—and royal wine in abundance, according to the bounty of the king

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר א, ז.

פסקה 5

36 טפה זו מה תהא עליי

המלאך הממונה על ההיריון נוטל את הטיפה, מעמיד אותה לפני הקדוש ברוך הוא ושואל: "טיפה זו, מה יהיה ממנה? גיבור או חלש, חכם או טיפש, עשיר או עני?" אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שגם החכמה נמשכת אל תוך הגשמיות.

Niddah 16b:12 נדה ט"ז ב:י"ב

יריש לקיש, האי קרא דרבי יוחנן מאי דריש בקה? מפעי לקה לכדדריש רבי חנינא בר פפא, דדריש רבי חנינא בר פפא: אותו מלאך הממונה על ההריון "לילה" שמו, ונוטל טפה ומעמידה לפני הקדוש ברוך הוא, ואומר לפניו: רבוננו של עולם, טפה זו מה תהא עליה? גבור או חלש? חכם או טיפש? עשיר או עני?

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

נדה טז, ב.

37 ולכן לענין אבל . . לבנים בלבד

הצמח צדק כותב שם: "ולכן באבילות אין איסור גיהוץ אלא בבגדי לבן, שעל ידי הגיהוץ מתגלה עצם מראה הלבון מההעלם אל הגילוי; אבל בשאר מיני צבעים אין איסור גיהוץ, שהרי הם צבעים בלבד ולא עצם, כמו צבע הלבן."

הערת קה"ת

"ולכן באבל אסור גיהוץ רק בבגדים לבנים שע"י הגיהוץ נתגלה עצם המראה הלבון מההעלם אל הגילוי, משא"כ בשאר צבעים אין איסור גיהוץ כי הם רק גוונים ולא עצם כמו גוון לבן" — אה"ת שה"ש א ע"קסב.

38 לא אסרו אלא כלים חדשים לבנים בלבד

לענין לכיית בגדים מגוונים בשלושים ימי האבל, פוסק רבי אלעזר בנו של רבי שמעון: "לא אסרו אלא בגדים לבנים חדשים". אדמו"ר הזקן רואה בהלכה זו שהלובן לבדו הוא עצמותו של הבגד.

Moed Katan 23a:8 מועד קטן כ"ג א:ח'

תנו רבנן: כל שלשים יום לגיהוץ, אחד כלים חדשים ואחד כלים ישנים יוצאין מתוך המכבש. רבי אומר: לא אסרו אלא כלים חדשים בלבד. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: לא אסרו אלא כלים חדשים לבנים בלבד.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

39 ועיי בלקו"ת פי ויחי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

להאריז"ל. בטעמי המצות שם.

40 "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". אדמו"ר הזקן מתייחס לצורת האדם כביטוי

They consist of a decade out of nothing and of twenty-two fundamental letters. He divided the twenty-two consonants mothers, fundamental let- into three divisions : 1) three ters or first elements ; 2) seven double ; and 3) twelve simple consonants.

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

30 בלי מה בלי מהות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ספר יצירה פ"א מ"ב.

31 ונסלח גוי

"ונסלח לכל עדת בני ישראל..." אדמו"ר הזקן מביא זאת לענין הכפרה לכל ישראל, שהכוונה הגדול משיג בכניסתו אל קודש הקודשים.

Numbers 15:26 במדבר ט"ו:כ"ו

הערת קה"ת

במדבר טו, כו. באוה"ת סוכות ע' איתשז מוסיף "שמשם הוא מקור הסליחה, ואז צ"ל מלוכש בבגדי בד דוקא שהם באים וגמשים משם".

32 שהאור מעין המאור . . כנודע

אגרת הקודש, סימן כ, מסבירה ש"האור הוא כעין המאור" — הווייתו ועצמותו של המאציל, שמציאותו מעצמותו; משום כך הוא יכול לברוא יש מאין המוחלט. וכדי שלנבאים יהיו גבול ומידה, אור אין סוף מתלבש בכלים של עשר ספירות האצילות.

הערת קה"ת

ראה אגה"ק סי' כ.

פסקה 3

33 "אם תלכו בחוקתי ותשמרו את מצוותי". אדמו"ר הזקן מתייחס למאמרו על פסוק זה, העוסק בהבדל שבין אותיות חקוקות לאותיות כתובות.

Leviticus 26:3 ויקרא כ"ו:ג'

אם־יִבְחֲקֵתִי תִלְכוּ וְאֶת־מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם:

If ye walk in My statutes, and keep My commandments, and do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 4

34 "רבות עשית, הוי' אלקי, נפלאותיך ומחשבותיך אלינו". אדמו"ר הזקן מפרש את המילה "רבות" כריבוי הצמצומים האינסופי שבאמצעותם מגיעים אורות הספירות לעולמות התחתונים.

Psalms 40:6 תהילים מ':ו'

רבות עשית אתה ה' אלקי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערך אליך אגידה ואדברך עצמו מספר:

Many things hast Thou done, O L-RD my G-d, even Thy wonderful works, and Thy thoughts toward us; there is none to be compared unto Thee! If I would declare and speak of them, they are more than can be told.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 וכלים מכלים שונים

במשתה אחשוורוש הוגשו המשקאות בכלי זהב, "כלים שונים זה מזה".

45 הנסתרות לה'

הערת קה"ת מפנה לDeuteronomy 28:29 למילים האלה.

Deuteronomy 28:29 דברים כ"ח:כ"ט

וְהָיִיתָ מְשֻׁשׁ בְּצִהְרִים כְּאִשֶּׁר יִמְשֹׁשׁ הָעוֹר בְּאֶפְלָה וְלֹא תִצְלִיחַ אֶת־
דְּרָכֶיךָ וְהָיִיתָ אֶחָד עָשׂוֹק וְגוֹזֵל כָּל־הַיָּמִים וְאִין מוֹשִׁיעַ:

And thou shalt grope at noonday, as the blind gropeth in darkness, and thou shalt not make thy ways prosperous; and thou shalt be only oppressed and robbed alway, and there shall be none to save thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים כח, כט.

46 הנסתרות לה'

"הנסתרות להוי' אלקינו, והנגלות לנו ולבנינו עד עולם". אדמו"ר הזקן מפרש את "הנסתרות" כאבא ואמא, היי"ד והה"א של השם.

Deuteronomy 29:28 דברים כ"ט:כ"ח

הַנְּסֻתֹת Havaayah אֱלֹקֵינוּ וְהַנְּגֻלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד־עוֹלָם לַעֲשׂוֹת
אֶת־כָּל־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

The secret things belong unto the L-RD our G-d; but the things that are revealed belong unto us and to our children for ever, that we may do all the words of this law

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 ואע"פ שהדיקנא היא נמשכה ממו"ס

אדמו"ר האמצעי דן בקושי שמעורר הקטע הזה: "הרי בחינת הזקן גבוהה מבחינת יחי' אלקינו"; כיצד אפוא היא יכולה להיות להם לבוש?" בעמ' 519 הוא מרחיב בדיון בשאלה.

הערת קה"ת

במאמרי אדה"א ויקרא-ב ע' תפו מבאר הקושיא "הלא בחי' הדיקנא גבוהה למעלה מבחי' ה' אלקינו ואיך יהי' בחי' לבוש להם". וראה שם ע' תקיט הקושיא בארוכה.

48 בשם הפע"ח

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ע' ש' הסליחות (פ"ה). [כ].

49 הנסתרות דהיינו י"ה

בתחילת הפרק השני של המאמר הראשון לפרשת פקודי מוסבר ש"ה נעלות מו"ה: "הנסתרות לה' אלקינו" הן י"ה, ו"הנגלות" הן ו"ה. מכאן מוסק שהאיסורים, ששורשם ב"ה, נעלים מהמצוות החיוביות.

הערת קה"ת

ע"ל ר"פ פקודי רפ"ב (ג, ב) וש"נ [כ].

50 הלבוש — עד"מ האותיות המלבישים את השכל

ההערה מציינת שהנוסח שלנו, המדמה את הלבוש לאותיות המלבישות רעיון, משתמע ממנו שגם האורות עוברים דרך פרסא, ואילו המאמר ההוא מסביר את העניין אחרת.

הערת קה"ת

ראה ד"ה וספרתם תרס"ו ע' רטז דכאן משמע שגם האורות הן ע"י פרסא ושם מפרש באופן אחר, ע"ש. קטע מכאן בסה"מ תרל"ח ע' י.

הכללי לצורת הכלים של הספרות.

Genesis 1:26 בראשית א':כ"ו

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׁ עַל־הָאָרֶץ:

And G-d said: 'Let us make man in our image, after our likeness; and let them have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 6

41 אורייתא מחכמה נפקת

הזוהר מלמד שהתורה יוצאת מן החכמה; בהערת קה"ת מצוטרת כאן, בין השאר, המקבילה הזאת. אדמו"ר הזקן משתמש בה כדי לענן את התורה במוחא סתימאה, האור הפנימי.

Zohar II, 121a זח"ב קכ"א, א

הערת קה"ת

זח"ב קכ"א, א ועוד.

42 והוא סוד אור פנימי

עץ חיים מתאר את שלושת ה"ראשים" של אריך אנפין: גלגלתא, הנקראת כתר, האור המקיף הגדול ביותר; מתחתיה אווירא, אור מקיף קטן יותר; ומוחא סתימאה, הנקראת החכמה של אריך אנפין, "סוד האור הפנימי".

Sefer Etz Chaim 13:4 עץ חיים י"ג:ד'

... הוא מקיף קטן שהוא מקיף לאו"פ ותחתיו יש רישא תליתאי הנקרא מ"ס דא"א הנקרא חכמה דא"א והוא סוד או"פ והנה אלו הג' רישין הם בחי' נר"ן שבא"י כי גולגלתא הוא נשמה ואוירא הוא רוח וחכמה סתימאה היא נפש. ואחר שנתבאר ג' רישין אלו בכללות נבאר כ"א מהם בפרטות והוא כמ"ש בסוד הכללות שהם ג' בחי' וגם כ"א וא' מאלו הג' כלול מג' בחי' אלו ג"כ וזהו פרטן. הנה ברישא עלאה הנקרא נשמה ונקרא כתר דא"א ונקרא גולגלתא דיליה ונקרא או"מ הגדול הנה יש בו ג"כ ג' בחי' אלו עצמן ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

43 ע"ח שכ"ב ספ"ו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

צ"ל ספ"א לפננו שכ"ג. [כ].

44 לבושיה כתלג חיזור

חזונו של דניאל: "עתיק יומין ישב; לבושו היה לבן כשלג, ושער ראשו כצמר נקי". אדמו"ר הזקן מסביר ש"לבוש" זה מתייחס לשלושה עשר תיקוני הדיקנא.

Daniel 7:9 דניאל ז':ט'

הָיָה הָיִיתָ עַד דִּי כְרָסוֹן רִמְיוּ וְעֵתִיק יוֹמִין יָתֵב לְבוּשָׁה כְּתֹלֵג חֲזֹר וְשֹׁעַר רֹאשֶׁה כְּעֶמֶר נָקִיא כְּרִסְיָה שְׁכִבְיוֹ דִּי־נֹר גְּלִלְוֹהִי נֹר דְּלֶק:

I beheld Till thrones were placed, And one that was ancient of days did sit: His raiment was as white snow, And the hair of his head like pure wool; His throne was fiery flames, and the wheels thereof burning fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

of his head like pure wool; His throne was fiery flames, and
the wheels thereof burning fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 וידבר שלשת אלפים משל

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מ"א ה, יב.

56 וידבר שלשת אלפים משל

"וידבר שלוש אלפים משל, ויהי שירו חמשה ואלף". השבח לחכמתו של
שלמה הוא ככוחו להלביש אותה במשלים.

I Kings 5:12 מלכים א ה:י"ב

וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף:

And he spoke three thousand proverbs; and his songs were a
thousand and five

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 ר"פ לך לך

אותו קטע: רק חכם גדול יכול להלביש את חכמתו בדברים נמוכים ממנו
בהרבה, ושלמה מצא עבודה שלוש אלפים משלים; כדי שמדרגה תרד
ותיקלט בהבנה רחבה, עליה לבוא ממקור גבוה יותר.

הערת קה"ת

תו"א י"א, ג.

58 משל — בדי"ה הנה אברם

שם מסביר אדמו"ר הזקן את הכתוב "וידבר שלוש אלפים משל": חכם
שיודע נקודה של חכמה אינו יכול להסביר אותה לאחר עד שיקשור את
דעתו אליה היטב ויכרך כיצד להוריד אותה לדברים נמוכים יותר ולהלביש
אותה במשל. שלמה מצא שלוש אלפים משלים, בשלוש אלפים מדרגות
נמוכות ממנו, שבהם היה אפשר להראות את אותה חכמה. מכאן שמדרגה
יכולה לרדת ולהתרחב רק כשהיא נובעת ממקור גבוה יותר.

הערת קה"ת

תו"א י"א, ג.

פסוקה 12

59 ובדי"ה והבדילה הפרוכת

המאמר הזה, על הפסוק "והבדילה הפרוכת לכם", מסביר את הפרסא
שזרכה עובר אור האצילות: מקורה בחשמל, בחינת החיצוניות של בינה,
והיא מלבישה ומקיפה את עשר הספירות של ז"א ונוקבא כמו לבוש.

הערת קה"ת

תו"א י"ב, ד.

60 ובפ' מקץ

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תו"א מג, ב.

61 אחר עשרים שנה לפי שאז מאירים המוחין דגדלות

אדמו"ר האמצעי שואל שם מדוע הזקן אינו צומח גם אצל נער בן שנים
עשרה או שלוש-עשרה, אם חכמתו גדולה.

הערת קה"ת

ראה במאמרי אדה"א ויקרא-ב ע' תקדד למה לא יצמחו גם בנער בן י"ב וי"ג
שנה אם מוח חכמתו רבה.

51 דלא קאים אינש אדעת"י דרבי

לאחר ארבעים שנה במדבר אמר משה לישראל: "הוי לא נתן לכם לב
לדעת... עד היום הזה", ורבה לומד מכך ש"אין אדם עומד על דעת רבו עד
ארבעים שנה".

Avodah Zarah 5b:2 עבודה זרה ה' ב:ב'

אף משה רבינו לא רמזה לְהַשְׁרִיחַ אֶלָּא לְאַחַר אַרְבָּעִים שָׁנָה,
שְׁנֵאַמֵּר: "וְאִלּוּ אֶתְכֶם בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה", וּכְתִיב: "וְלֹא נָתַן ה' לָכֶם
לֵב וְגוֹי". אָמַר רַבָּה: שְׁמַע מִינָּה לֹא קָאִי אִינִישׁ אֲדַעְתִּיהּ דְּרַבִּיהּ עַד
אַרְבָּעִין שָׁנִין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ע"ז ה, ב. ראה לקרי"ש ח"ח ע' 337.

פסוקה 9

52 דין מוות אינו נדון בערב שבת ומוכרע ביום ראשון, משום ש"נימוקיהם
יישכחו"; ואף ששני סופרי בית הדין עומדים לפני הדיינים וכותבים את
דברי המזכים ואת דברי המחייבים, בני אדם שוכחים את מה שבלבם.

Sanhedrin 35a:11 סנהדרין ל"ה א:י"א

וְלִיגְמְרִיָּה לְדִינְיָה בְּשַׁבָּתָא, וְלִיקְטִילָה בְּחַד בְּשַׁבָּתָא? נִמְצָא אֶתָּה מַעֲנָה
אֶת דִּינוֹ. נִידִינְיָה בְּמַעְלֵי שַׁבָּתָא וְנִגְמְרִיָּה בְּחַד בְּשַׁבָּתָא? מִינִישׁוּ
טַעֲמִיהוּ. אִף עַל גַּב דְּשַׁנִּי סוֹפְרֵי הַדְּיָנִין עוֹמְדִים לְפָנֵיהֶם, וְכוֹתְבִין
דְּבָרֵי הַמְּזַכִּין וְדְבָרֵי הַמַּחְיִיבִין, נְהִי דְּכַפּוּמָא קְתִיבִין, לִיבָא דְּאִינִישִׁי
אִינִישִׁי. הֲלָכָה לֹא אֶפְשָׁר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסוקה 10

53 לבושיה כתלג

"לבשו היה לבן כשלג". כאן אדמו"ר הזקן קורא את דימוי השלג — מים
שקפאו ושבים ונמסים — כמשל ללבוש שמסתיר רעיון לעת עתה, ובהמשך
מגלה אותו.

Daniel 7:9 דניאל ז:ט'

הַזֶּה הָיִיתָ עַד דִּי כְּרָסְוֹן רַמְיוּ וְעַתִּיק יוֹמִין יִתֵּב לְבוּשָׁה כְּתִלְגַּ חֲזָר וּשְׁעָר
רִאשָׁה כְּעֶמֶר נָקָא כְּרָסִיָּה שְׁכַבְיָן דִּי־נֹר גְּלָגְלוּהִי נֹר דְּלָק:

I beheld Till thrones were placed, And one that was ancient
of days did sit: His raiment was as white snow, And the hair
of his head like pure wool; His throne was fiery flames, and
the wheels thereof burning fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 11

54 לבושיה כתלג חיור

"לבשו היה לבן כשלג". אדמו"ר הזקן מחיל זאת על שלושה עשר תיקוני
הדיקנא, שנעשים לבושים לאבא ואמא.

Daniel 7:9 דניאל ז:ט'

הַזֶּה הָיִיתָ עַד דִּי כְּרָסְוֹן רַמְיוּ וְעַתִּיק יוֹמִין יִתֵּב לְבוּשָׁה כְּתִלְגַּ חֲזָר וּשְׁעָר
רִאשָׁה כְּעֶמֶר נָקָא כְּרָסִיָּה שְׁכַבְיָן דִּי־נֹר גְּלָגְלוּהִי נֹר דְּלָק:

I beheld Till thrones were placed, And one that was ancient
of days did sit: His raiment was as white snow, And the hair

62 ולמכור בנכסי אביו

רב נחמן בשם שמואל מונה את הדברים שבהם בודקים אם נער הגיע לבגרות, ופוסק שכדי למכור מנכסי אביו עליו להיות בן עשרים. אדמו"ר הזקן קושר גיל זה לבגרות השכלית.

Bava Batra 156a:3-4 בבא בתרא קנ"ו א:ג-ד

אמר רב נחמן אמר שמואל: בודקין לקדושין, לגרושין, ולחליצה, ולמאונין. ולמכור בנכסי אביו – עד שיהא בן עשרים. וכיון דבדקנא לקדושין, לגרושין למה לי? לא נצרכא אלא ליבום – דתנן: בן תשע שנים ויום אחד שקבא על יבמתו – קנאה. ואין נותן גט עד שיגדל.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ב"ב קנו, א.

63 שיהי' — וכמ"ש במ"א

בפרשת מסעי מסביר אדמו"ר הזקן שהמצוות נמשכות מבחינת הכלים והתורה מהאורות, ואף על פי כן שורש הכלים למעלה מהאורות. משום כך נאמר לפעמים שהמצוות למעלה מהתורה, בדומה לשליה המקיפה את העובר. התורה היא בחינת הפנימיות והמצוות בחינת החיצוניות, אך זו חיצוניות נעלית, מדרגת הגולגלתא.

Numbers 2:1 במדבר ב':א

וידבר ה' אלי-משה ואלי-אהרן לאמר:

And the L-RD spoke unto Moses and unto Aaron, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

עליק ח' במדבר ב, א. [כ]. ראה לקמן פ' מסעי צב, ד.

פסוקה 13

64 הסריס אין לו זקן

בין הסימנים של סריס חמה מונה הברייטא: "כל שאין לו זקן". אדמו"ר הזקן קושר בין היעדר זקן לבין היעדר כוח ההולדה.

Yevamot 80b:4 יבמות פ' ב:ד

תנו רבנן: איזהו סריס חמה? כל שהוא בן עשרים, ולא הביא שתי שערות. ואפילו הביא לאחר מכן הרי הוא כסריס לכל דבריו. ואילו הן סימניו: כל שאין לו זקן, ושעריו לקוי, ובשרו מחליק. רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יהודה בן אייר: כל שאין מימיו מעלין רתיחות.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות פ, ב. ראה אוה"ת בראשית-ה דף תתעט, ב ואילך בענין שאינו מוליד.

65 נשים שדעתן קלות

כשרבי שמעון בר יוחאי ובנו הסתתרו מפני הרומאים, הוא אמר: "נשים דעתן קלה עליהן" — אם ילחצו על אשתו, היא עלולה לגלות את מקום מחבואם; לכן הלכו להסתתר במערה.

Shabbat 33b:6 שבת ל"ג ב:ו

אזל הוא ובריה, טשו פי מדרשא. כל יומא הנה מתיא להו דביתהו ריפתא וכוחא דמיא וכרכי. כי תקיף גזירתא אמר לקה לבריה: נשים דעתן קלה עליהן, דילמא מצערי לה ומגליא לו. אזלו טשו במערותא. איתרחיש ניסא איברי להו חרובא ועינא דמיא, והו משלחי מנייהו והו יתבי עד צוארייהו בחלא. כולי יומא גרסי. בעידן צוליז לבשי

מיכסו ומצלו, והדר משלחי מנייהו כי היכי דלא ליכלו. איתיבו תריסר שני במערותא. אתא ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Kiddushin 80b:5-6 קידושין פ' ב:ה-ו

גמי מאי טעמא? תנא דבי אליהו: הואיל ונשים דעתן קלות עליהן. מנא הני מילי? אמר רבי יוחנן משום רבי שמעאל: רמז ליחוד מן התורה מנין – שנאמר: "כי יסיתך אחיך בן אמך".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת לג, ב. קידושין פ, ב. וראה לקו"ש ח"י ע' 149 הערה 14.

פסוקה 14

66 זה לעומת זה

"ה' עשה את זה לעומת זה". בחסידות משתמשים בביטוי ביחס לתחום הקליפה, העומד כנגד הקדושה ומשקף אותה; כאן מדובר במדרגות הפנימיות והמקיפות שלו עצמו.

Ecclesiastes 7:14 קהלת ז':יד

ביום טובה ה'יה בטוב וכיום רעה ראה גם את-זה לעמת-זה עשה האלקים על-דברת שלא ימצא האדם אחריו מאומה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to the end that man should find nothing after him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 בסובאי יין וזוללי בשר

"אל תהי בסובאי יין, בזוללי בשר למי". אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק כדי לתאר את התאוה הגשמית, שהיא המדרגה הפנימית של נוגה.

Proverbs 23:20 משלי כ"ג:כ

אל-תהי בסבאי-יין בזוללי בשר למו:

Be not among winebibbers; Among gluttonous eaters of flesh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 משמיא מיהב ירהבי

לאחר שרגל של שולחן מזהב שניתנה לרבי חנינא בן דוסא מן השמים נלקחה בחזרה בעקבות תפילתו, אומרת הגמרא שהנס האחרון היה גדול מן הראשון, שכן יש מסורת ש"נותנים ואינם נוטלים". אדמו"ר הזקן מצטט זאת ביחס לנתינה מלמעלה שהמצוות מבטאות.

Taanit 25a:4 תענית כ"ה א:ד

אמר לה: נחא לך דמיכל אכלי כולי עלמא אפתורא דמשלם ואנן אפתורא דמחפר. אמרה לקה: ומאי נעביד? בעי רחמי דנשקלינהו מינה. בעי רחמי ונשקלוהו. תנא: גדול ה'יה נס אחרון יותר מן הראשון. דגמירי, דמיהב יתבי מישקל לא שקלי.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

תענית כה, א.

69 צדקת פורונו בישראל

משירת דבורה: "שם יספרו צדקות הוי", צדקת פורונו בישראל". אדמו"ר הזקן מביא את הפסוק כדי להראות שהמצוות נקראות צדקה — המשכה

מלמעלה.

Judges 5:11 שופטים ה':י"א

מקול מחצצים בין משאבים שם יתנו צדקות Havayah צדקת פרונו
בְּיִשְׂרָאֵל אֲזַיְרוּ לְשָׁעֲרֵים עִם־Havayah

Louder than the voice of archers, by the watering-troughs!
There shall they rehearse the righteous acts of the L-RD,
Even the righteous acts of His rulers in Israel. Then the peo-
ple of the L-RD went down to the gates

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שופטים ה, יא.

פסוקה 16

70 וכמ"ש בזהר פ' אמור דק"א א'

קטע זוהר זה מועתק שם.

הערת קה"ת

נעתק ביהל אור ע' קלו. וראה גם לקמן פ' נשא כט, ג. ראה גם אוה"ת
ויקרא-ג ע' תתקכח.

71 כי עמך הסליחה

"כי עמך הסליחה למען תיוורא". אדמו"ר הזקן קושר את הסליחה למה
שנמצא "עמך", במקור.

Psalms 130:4 תהילים קל"ד:

כִּי־עִמָּךְ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוְרָא:

For with Thee there is forgiveness, that Thou mayest be
feared

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קל, ד.

72 כי עמך מקור חיים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם לו, י.

73 כי עמך הסליחה וכתוב כי עמך מקור חיים

בפרשת אמור מספר זוהר שאדם נידון בראש השנה, שב בתשובה
והתקבל, וה' אמר לו שהוא יהיה אות לצאצאיו; לאחר מכן הוא מביא את
הפסוקים "כי עמך הסליחה" ו"כי עמך מקור חיים".

Zohar, Emor 40:228-234 ספר זוהר, אמור מ':רכ"ח-רל"ד

HOWBEIT ON THE TENTH DAY OF THIS SEVENTH MONTH
IS THE DAY OF ATONEMENT; IT SHALL BE AN HOLY
CONVOCATION UNTO YOU. R. Hiya quoted here the verse:
"A Psalm of David, Maschil. Blessed is he whose transgres-
sion is forgiven, whose sin is covered" (Ps. 32, 1). What', he
said, 'is meant by Maschil? The waters that give wisdom to
those who seek to find that place which is called maschil (lit.
he that giveth heed). And because it is called so, forgiveness
... and complete freedom depend on it. What

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

74 כי עמך מקור חיים

"כי עמך מקור חיים, באורך נראה אור". אדמו"ר הזקן מפרש את "מקור

חיים" כמקור התענוגים, עתיקא קדישא.

Psalms 36:10 תהילים ל"ו:י

כִּי־עִמָּךְ מְקוֹר חַיִּים בְּאֹרֶךְ נְרָא־אֹר:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see
light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

75 ואהיה אצלו אמון

החכמה אומרת: "ואהיה אצלו אמון, ואהיה שעשועים יום יום". אדמו"ר
הזקן מפנה למאמר שלו על פסוק זה, העוסק בתענוג כפנימיות הרצון.

Proverbs 8:30 משלי ח':ל'

וְאֶהְיֶה אֲצֻלוֹ אֲמוֹן וְאֶהְיֶה שְׁעִשׂוּעִים יוֹם יוֹם מִשְׁחָקָת לִפְנֵי כָּל־עֵת:

Then I was by Him, as a nursling; And I was daily all delight,
Playing always before Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

76 במקום שבעלי תשובה

רבי אבהו אומר: "במקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים אינם
עומדין", כפי שנאמר: "שלום שלום לרחוק ולקרוב" — הרחוק תחילה.

Berakhot 34b:22-23 ברכות ל"ד ב:כ"ב-כ"ג

ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו: מקום שבעלי תשובה עומדין —
צדיקים גמורים אינם עומדין, שנאמר: "שלום שלום לרחוק ולקרוב".
"לרחוק" ברישא, וְהַדָּר "לקרוב". וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לָהּ: מֵאֵי "רחוק" —
שְׁהֵי רָחוֹק מִדְּבַר עֲבִירָה מְעִיקָרָא. וּמֵאֵי "קרוב" — שְׁהֵי קְרוֹב לְדְבַר
עֲבִירָה, וְנִתְרַחַק מִמֶּנּוּ הַשְּׂתָא.

This is at variance with the opinion of R. Abbahu who said :
The place which the penitent occupy, the perfectly righteous
are unable to occupy ; as it is said, "Peace, peace to him that
is far off and to him that is near" — "to him that is far off
[from G-d]" first, and then "to him that is near." But R.
Johanan can reply : What means "To him that is far off" ? To
him who was far off from transgression from the first ; and
... what

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות לד, ב. לקו"ש ח"י"ד ע' 361.

בפרשת ויקרא מלמד זוהר שכאשר המעשים למטה נעשים ראויים, עתיקא
קדישא מתגלה והאור חוזר לז"א; על המילים "שוב" הוא שואל: "מי ישוב?
עתיקא קדישא ישוב להתגלות", וכל זה נקרא תשובה.

Zohar, Vayikra 35:257-37:268 ספר זוהר, ויקרא ל"ה:רנ"ז-ל"ז:רס"ח

1The first 34 lines of the Hebrew text are untranslated as ex-
plained in the Translator's note on Page 15b.R. Abba was
once sitting before R. Simeon, when R. Eleazar entered. R.
Simeon thereupon quoted the verse: "The righteous shall
flourish like the palm tree, etc." (Ps. 92, 12). "The palm", he
said, 'is the slowest of all trees to mature, taking seventy
years. The reason why the righteous is compared here to the
palm tree is one which the Companions are reluctant to re-
... veal, although it is indicated by the

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

78 בד קדש ילבש

"ילבש כתונת בד קודש". אדמו"ר הזקן חזר לפסוק זה: הכהן הגדול ממשיך את עצם התענוג, ולכן הוא לובש בגדי בד.

Leviticus 16:4 ויקרא ט"ז:

כְּתֹנֶת־בֵּד קֹדֶשׁ יִלְבֹּשׁ וּמִקְנְסֵי־בֵד יִהְיוּ עַל־בָּשָׂרוֹ וּבָאֵכָנֶט בֵּד יִחַגֵּר וּבְמִצְנֶפֶת בֵּד יִצְנַף בְּגִדֵי־קֹדֶשׁ הֵם וְרָחֵץ בַּמִּים אֶת־בָּשָׂרוֹ וּלְבָשָׁם:

He shall put on the holy linen tunic, and he shall have the linen breeches upon his flesh, and shall be girded with the linen girdle, and with the linen mitre shall he be attired; they are the holy garments; and he shall bathe his flesh in water, and put them on

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 והם בגדי לבן שהוא גוון עצמי

הצמח צדק כותב שם שמן הקטע משתמע שהלבן הוא בכתר.

הערת קה"ת

ראה באוה"ת ויקרא-ב ע' תקכח שכתב שכאן משמע שלבן הוא בכתר. וכ"ה בתו"א כד, ב.

80 עלמין דכסופין

בשער אריך אנפין נאמר בעץ חיים, שמתוך אור הלבון שבגולגולת אריך אנפין יורשים הצדיקים ארבע מאות עולמות של כיסופים, ו"עובר לסוחר" הוא הכתר המקיף את הראש. אדמו"ר הזקן הצביע קודם לכן על פרק זה בהקשר של הרע.

Sefer Etz Chaim 13:5 עץ חיים י"ג:ה'

... בענין היחודין ביחוד ה'. וזהו טעם שמן החוורתא מנהורא דיליה ירתין צדיקייא ת' עלמין דכסופין ומן השערות יונק הו"א עצמו ולמטה בע"ה נבאר איך ע"י מתלבשין ז"ת דיליה ברישא דא"א ונ"ה שלו מתלבשין בבי' בחי' של א"א והם ב' אונים ובי' עינים שבו. והנה בבי' בחי' אלו אין שער גדל בהם אמנם כאשר אורם חוזר מתתא לעילא דרך האי קרומא דאורא דא"א אשר שם מתלבש ת"ת דע"י שהוא בחי' ו' כנודע אז ההארות ההם יוצאין על הגלגלתא דא"א ונעשין נימין ועשרות כדמיון צורת ווין כי השערות יוצאין מבחי' נ"ה ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

81 ויעבור

"ויעבור הוי" על פניו ויקרא: הוי" אל רחום וחנן..." — פתיחת שלוש עשרה מידות הרחמים. אדמו"ר הזקן קושר את ה"ויעבור" הזה לביטוי "עובר לסוחר".

Exodus 34:6 שמות ל"ד:

וַיַּעֲבֹר ה' עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חַסֵּד וְאֱמֶת:

And the L-RD passed by before him, and proclaimed: 'The L-RD, the L-RD, G-d, merciful and gracious, long-suffering, and abundant in goodness and truth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לד, ו.

82 עובר לסוחר

אברהם שקל לעפרון "ארבע מאות שקל כסף, עובר לסוחר", כדי לקנות את מערת המכפלה. אדמו"ר הזקן קורא את המילים כביטוי לאור שעובר מעבר לבהינה המקיפה.

Genesis 23:16 בראשית כ"ג:ט"ז

וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל־עֲפְרוֹן וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֲפְרוֹן אֶת־הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דָּבַר בְּאָזְנוֹ בְּנֵי־חֵת אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עֹבֵר לְסוֹחֵר:

And Abraham hearkened unto Ephron; and Abraham weighed to Ephron the silver, which he had named in the hearing of the children of Heth, four hundred shekels of silver, current money with the merchant

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כג, טז.

83 יכפר עליכם לטהר אתכם

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו". אדמו"ר הזקן קורא את שני חלקי הפסוק כשני סוגי טהרה: כפרה מלמעלה, וטהרה שאדם מגיע אליה בעצמו.

Leviticus 16:30 ויקרא ט"ז:ל'

כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ: For on this day shall atonement be made for you, to cleanse you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

84 מחיתי כעב פשעיד

"מחיתי כעב פשעיד וכענן חטאתיך, שובה אלי כי גאלתיך". אדמו"ר הזקן מביא פסוק זה בהקשר של הבחינות המקיפות של נוגה, שאינן מתבררות אלא נמחות.

Isaiah 44:22 ישעיהו מ"ד:כ"ב

מְחִיתִי כְּעֵב פְּשָׁעֶיךָ וְכָעֲנָן חַטֹּאוֹתֶיךָ שׁוֹבָה אֵלַי כִּי גָאֵלְתִּיךָ:

I have blotted out, as a thick cloud, thy transgressions, And, as a cloud, thy sins; Return unto Me, for I have redeemed thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מד, כב.

85 בסובאי יין וזוללי בשר

"אל תהי בסובאי יין וזוללי בשר למו". תאוות כאלה הן הבחינות הפנימיות של קליפה, שאפשר להעלותן לאחר מכן.

Proverbs 23:20 משלי כ"ג:כ'

אַל־תִּהְיֶה בְּסֹבְאֵי־יַיִן בְּזֹלְלֵי בָשָׂר לְמוֹ:

Be not among winebibbers; Among gluttonous eaters of flesh;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

86 כי ביום הזה יכפר

"כי ביום הזה יכפר עליכם". אדמו"ר הזקן מציין שהפסוק אינו מפרש מי

מכפר: זהו מי שאין לו שם ידוע, למעלה מכל בחינה של אור.

Leviticus 16:30 ויקרא ט"ז:ל

כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ:

For on this day shall atonement be made for you, to cleanse you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

87 ממעמקים קראתיך

"ממעמקים קראתיך הוי". אדמו"ר הזקן מביא את הפסוק בהקשר לתשובה מעומק הלב, שעל ידה נמשכת כפרה זו למטה.

Psalms 130:1 תהילים ק"ל:א

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ ה'

A Song of Ascents. Out of the depths have I called Thee, O L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 22

88 כי גאה גאה

שירת הים: "אשירה להוי, כי הוא נעלה, נעלה (גאה גאה)". אדמו"ר הזקן מפרש את הכפלת המילה כשתי דרגות של התנשאות: למעלה מן הכלים, ולמעלה אפילו מן האור המקיף.

Exodus 15:1 שמות ט"ו:א

אָז יִשְׁרֹמֶשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְהַבְיָאֵה הַזֶּה וַיֹּאמְרוּ לְאַמֵּר אֶשִׁירָה לְהַבְיָאֵה גָּאָה סוֹס וָרֶכֶב וְרָמָה בָּיָם:

Then sang Moses and the children of Israel this song unto the L-RD, and spoke, saying: I will sing unto the L-RD, for He is highly exalted; The horse and his rider hath He thrown into the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות טו, א. תו"א סג, ג.

פסוקה 23

89 אתה הוא ה' לבדך

"אתה הוא הוי לבדך, אתה עשית את השמים, שמי השמים וכל צבאם". אדמו"ר הזקן מדגיש את המילים "לבדך": למעלה אפילו מהאור הסובב את העולמות.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט:ו

אַתָּה־הוּא ה' לְבַדְךָ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם הַשָּׁמַיִם וְכָל־צָבָאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת־כָּל־וְצָבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נחמ"ט, ו.

90 ה' בדד ינחנו

"הוי בדד ינחנו, ואין עמו אל נכר". כאן המילה "בדד" נקראת כמתייחסת לה' כפי שהיה לפני הבריאה, ללא קשר לעולמות.

Deuteronomy 32:12 דברים ל"ב:יב

Havayah בְּדָד יִנְחֵנוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֶכֶר:

The L-RD alone did lead him, And there was no strange god with Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain); Midrash Tanhuma-Yelammedenu, trans. Samuel A. Berman (CC-BY); Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain); Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Tractate Berakot .by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/acharei/4

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק